

einäjoen keskusta-alueen rakennusinventointi ja toimenpide-ehdotukset osayleiskaavaa varten 2017

Sini Saarilahti
Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo

Seinäjoen keskusta-alueen rakennusinventointi ja toimenpide-ehdotukset osayleiskaavaa varten 2017

Sini Saarilahti
Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo

2017

SISÄLLYSLUETTELO

1 Johdanto	1
2 Rakennetun kulttuuriympäristön arvottaminen	2
2.1. Arvottamisen kriteerit	2
2.2 Modernin rakennuskulttuurin arvottaminen	4
3 Seinäjoen keskusta-alueen rakennettu kulttuuriympäristö	5
3.1 Inventointialueen historia	5
3.2 Alueen kulttuurikerrokset	6
3.3 Ominaispiirteet	15
Kohteet ja toimenpidesuosituks	16
Kohteet arvoluokittain	19
I Valtakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt:	19
II Maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt	19
III Paikallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt	19
IV Paikallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt	22
4. Vuonna 2017 inventoidut ja arvotetut kohteet	23
4.1 Valtakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristö ja kohteet (RKY)	23
Ratapiha	23
Aalto-keskus	25
Suojeluskunta- ja Lotta Svärd-museo	27
4.2 Maakunnallisesti merkittävät kohteet	29
Entisen lääninsairaalan alue	29
Pumppuranta	31
Marttilan puukoulu	32
Vesitorni	33

4.3 Paikallisesti arvokkaat kohteet kaupunginosittain	34
Keskustan paikallisesti arvokkaat III - kohteet	34
Tiklaksen entinen tehdas / Kansalaisopisto, Vapaudentie 83	34
Suutari Salmen talo, Vapaudentie 85	35
KELAN talo, Kalevankatu 17	36
Tornitalo, Kalevankatu 5	37
Vakuutusyhtiö Salaman talo, Keskuskatu 5	38
Entinen KOP:in talo, Kalevankatu 7	39
Maakuntatalo, Kalevankatu 14	40
Talvitien talo, Kauppakatu 7	41
Lyseo, Kirkkokatu 7	42
Marttilan koulu, Kirkkokatu 9	43
Ammattikoulu, Kirkkokatu 10	44
Seurahuone, Keskuskatu 12	45
Seinälinna/Seinänsuu/Seinänhovi-korttelikokonaisuus	46
Nuorisokeskus ent. yhteiskoulu, Puskantie 3	47
Puistopolku 12/Matti Visannin kuja 12	48
Vaasa Oy:n talo, Keskuskatu 10	49
Puskantie 18, Anvia	50
Kullervonlinna, Kauppakatu 3	51
Kauppakatu 12, Mandinkulma	52
Kauppakatu 11, Entinen Pohjoismaiden Yhdyspankin toimitalo	53
Keskustan paikallisesti arvokkaat IV - kohteet	54
Kauppakatu 9	54
Kauppakatu 18	55
Kauppakatu 19	56
Keskuskatu 9	57
Marttila	59
Paikallisesti arvokkaat III - kohteet	59
Pientalokokonaisuus	59
Rantalan lakkitehdas, Kauppakatu 25	61
Sahalankatu 3/Kontusaari/ Kaarakka	62
Rakuunakatu 2	63

Jokiranta	64
Paikallisesti arvokkaat III - kohteet	64
Jouppilan pihapiirit, Jouppilantie 5-9	64
Seinäjoen lukio, Kirkkokatu 16	65
Kauppa-Larvala, Kirkkokatu 20	66
Vapaudenkatu 8, Railo	67
Jokiranta	68
Paikallisesti arvokkaat IV - kohteet	68
Kaartotien jälleenrakennuskauden omakotitalot	68
Huhtalantien jälleenrakennuskauden omakotitalot	69
Myllymäenrinteen pientilat	70
Rauhanyhdistys, Jouppilantie 23	71
Palolaitos, Kaartotie 12	72
Uimahalli, Alasenkatu 4	73
Uppa	74
Paikallisesti arvokkaat III - kohteet	74
Kauppaoppilaitos, Koulukatu 41	74
Uppala/Tala, Ilmarisenkatu 37	75
Yrityksen päiväkotit, Kivistöntie 27	76
Koulukatu 34	77
Koulukadun kerrostalot	78
Ammattikoulunkadun kerrostalot	79
Upankatu 3, Kotitalousoppilaitos ja Seinäjoen Taidehalli	81
Lähteet	82
LIITE 1 YDINKESKUSTAN RAKENNUKSET	83
LIITE 2. INVENTOIDUT KOHTEET VUOSIKYMMENITTÄIN	84

Seinäjoen keskusta-alueen rakennusinventointi ja toimenpide-ehdotukset osayleiskaavaa varten 2017

1 Johdanto

Seinäjoen keskusta-alueen rakennusinventointi 2017 perustuu Jenni Rauhalan vuosina 2010–2011 alueelle tekemään rakennusinventointiin. Tällöin inventointiin 220 rakennusta ja niistä valikoitui 86 alueelle merkittävintä kohdetta, jotka esiteltiin tarkemmin Seinäjoen keskusta-alueen rakennusinventointi 2011- raportissa. Keskusta-alueella tarkoitetaan tässä yhteydessä aluetta, joka rajautuu länsi-itä suuntaisesti Seinäjoen jokivarteen ja rautatieympäristöön sekä pohjois-eteläsuuntaisesti itikanmäen risteykseen ja Kivistöntiehen. Inventointialue käsittää keskustan, Marttilan, Upan ja Jokirannan asuinalueet.

Kuva 2. Inventointialue. Paikkatietoikkuna.

Kuva 1. Seinäjoki. Paikkatietoikkuna.

Vuonna 2017 nämä kohteet arvoitettiin, sekä inventointitiedot päivitettiin vastamaan nykytilannetta. Lisäksi kohteille laadittiin meneillään olevaa osayleiskaavatyötä varten toimenpidesuosituksia, jotka perustuvat kohteiden sisältämiin merkitysarvoihin. Työn teki konservaattori FM Sini Saarilahti huhtitoukokuun 2017 aikana.

Selvitystyötä ohjasivat Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseon johtaja Susanna Tyrväinen ja rakennustutkija Sirkka-Liisa Sihvonen. Arvotetut kohteet käytiin yhdessä Seinäjoen kaupunkisuunnittelu- ja kaavoitusosaston kaavoitusjohtaja Martti Norjan, yleiskaavapäällikkö Jyrki Kuusisen, kaava-assistentti Merja Suomelan ja kaavoitusarkkitehti Veli-Matti Prinkkilän sekä rakennusvalvonnan lupa-insinööri Päivi Finnin kanssa 4.5.2017.

Raportti jakautuu sisällöllisesti kolmeen keskeiseen osa-alueeseen: Seinäjoen rakennetun kulttuuriympäristön ominaispiirteisiin ja alueanalyysiin, rakennetun kulttuuriperinnön arvottamiseen sekä kohdekohtaisiin esittelyihin.

Raportissa esitelty Seinäjoen rakennetun kulttuuriympäristön ominaispiirteiden kuvaus ydinkeskustan osalta kuva-aineistoinen ja arvottaminen pohjautuvat vuonna 2015 Tampereen teknillisen yliopiston arkkitehtuurin laitoksen Tuomo Hirvosen laatimaan selvitykseen Seinäjoen ydinkeskustan olennaiset kehitysvaiheet ja sen 1950-1970 lukujen rakennusperinnön arvottamisperiaatteita. Julkaisussa on käsitelty tarkemmin alueen kaavoitushistoria, ydinkeskustan rakennetun ympäristön keskeisimmät vaiheet ja arvottamisen periaatteet. Raportin liitteessä on esitetty Hirvosen laatimat analyysikuvat ydinkeskustan rakennuskannan vuosikymmenistä (Liite 1).

Yleiskaavatyötä varten kohteille laadittiin toimenpide-ehdotukset niiden sisältämien merkitysarvojen perusteella. Pohjanmaan museon rakennustutkija Anne Majaneva-Virkolan vuonna 2013 tekemä *Palosaari / Onkilahden rannan rakennushistoriallisen inventoinnin ja rakennussuojeluesityksen tarkennus* selvitys toimi esimerkkinä laadittaessa Seinäjoen keskusta-alueen kohteille toimenpide-ehdotuksia.

Tekeillä oleva yleiskaava-alue on laajempi kuin minkä tässä raportissa käsitelty rakennusinventointi käsittää. Kapernaumi, Kivistö, Hallila, Pohja ja Joupin vanha kerrostuma tulee inventoida kaavatyön taustaksi. Kaikki raportissa olevat kuvat on ottanut Sini Saarilahti vuonna 2017, ellei kuvatekstissä toisin mainita.

2 Rakennetun kulttuuriympäristön arvottaminen

2.1. Arvottamisen kriteerit

Rakennetun kulttuuriympäristön arvottamisella tarkoitetaan määritelmää, joka on tehty Hallituksen esityksessä laiksi rakennusperinnön suojelemisesta (HE 101/2009): "Arvottaminen tarkoittaa kohteiden kulttuurihistoriallisen ominaisuutteen analysointia ja suhteuttamista laajempaan, esimerkiksi alueelliseen kokonaisuuteen, rakennustyyppin historiaan tai historialliseen ilmiöön, näin tunnistettavien merkitysten arviointia sekä kohteen erityispiirteisiin ja arvoihin perustuvien vaalimis- tai suojelutavoitteiden määrittelyä." Tavoitteena on kokonaisvaltainen käsitys arvotettavasta rakennetun ympäristön kohteesta. (Hirvonen, 2015 s.95)

Rakennusperintöä koskevat arvot ovat siis määritelty maankäyttö- ja rakennuslakiin (MRL) sekä lakiin rakennusperinnön suojelemisesta (2010).

Rakennetun kulttuuriympäristön arvottamisen kriteerit perustuvat lakiin rakennusperinnön suojelemisesta (4.6.2010/498).

Arvottaminen perustuu aina inventoinnin ja tutkimuksen yhteydessä kerättyyn tietoon. Täten pelkästään kohteen ikä tai yleinen mielipide ei ole arvottamisperuste. Myöskään taloudelliset tekijät tai vaikutukset eivät suoraan liity arvottamisen perusteisiin.

Arvottamistyössä kohteita on tarkasteltu seuraavilla kattomerkityksillä:

Historiallinen merkitys: asutushistoriallinen, sivistyshistoriallinen, henkilöhistoriallinen, aatehistoriallinen, teollisuus- ja taloushistoriallinen, uskomus- ja tapahistoriallinen, historiallisiin tapahtumiin liittyvä.

Rakennushistoriallinen merkitys: Rakennustaiteellisten tai –teknisten kokonaisuuksien, piirteiden ja osien säilyneisyys, alkuperäisyys, tyypillisuus, edustavuus tai harvinaisuus. Kyseessä voi olla myös esimerkki tietystä rakennustyyppistä. Kohteen ulkoasuun, arkkitehtuurisuunnitteluun ja tyyliseikkoihin viitataan silloin, kun puhutaan rakennustaiteellisesta tai arkkitehtonisesta merkityksestä.

Maisemallinen merkitys: miljö- ja maisemakokonaisuuksien yhtenäisyys (esimerkiksi ajallinen tai rakennustapaan liittyvä) tai toisaalta kerroksellisuus eli eri aikakausien kehitysvaiheiden näkyminen ympäristössä. Kohde voi olla myös maisemallinen kiintopiste. Kaupunki- ja esikaupunkiympäristössä sijaitseva kohde on usein kaupunkikuvallisesti arvokas, osa katu- tai kaupunkinäköalaa.

Edellä mainitut merkitykset sisältävät seuraavia kriteereitä:

- **Harvinaisuus tai ainutlaatuisuus**

Kohde edustaa esimerkiksi harvinaista rakennustyyppiä, rakennusmenetelmää, arkkitehtonista suuntausta tai häviävää rakennuskantaa.

- **Tyypillisuus**

Kohde kuvastaa esimerkiksi tietyn aikakauden ja/tai paikkakunnalle luonteenomaista piirrettä

- **Edustavuus**

Kohteella on aluetta tai tiettyä aikaa kuvaavat tyypilliset piirteet ,jotka ovat säilyneet hyvin.

- **Alkuperäisyys**

Kohde voi olla alkuperäisessä tai sitä vastaavassa käytössä ja/tai alkuperäinen arkkitehtuuri, idea ja/tai rakennustapa on edelleen havaittavissa. Mahdolliset muutokset ovat siihen luontevasti tehtyjä.

- **Historiallinen todistusvoimaisuus**

Merkitys historiallisen kehityksen, tapahtuman tai ilmiön todisteena tai siitä kertovana ja tietoa lisäävänä esimerkkinä. Historiallinen merkitys voi liittyä esimerkiksi taloushistoriaan, sivistyshistoriaan tai henkilöhistoriaan.

- Yhtenäisyys

Alueen rakennuskanta on syntynyt ja/tai säilynyt yhtenäisenä tyyllillisesti tai maisemallisesti. Yksittäinen kohde voi olla merkittävä osana tällaista kokonaisuutta.

- Kerroksellisuus

Näkyvissä ovat aikakausien rakenteet, materiaalit ja tyylipiirteet, jotka ilmentävät rakennuksen rakentamisen, hoidon ja käytön historiaa, mikä tuo jatkuvuutta ympäristöön. Kyseessä voi olla myös alue ja sen eri-ikäinen rakennuskanta, mikä kuvastaa historiallista kehitystä ja arvostuksia.

(Finlex, Laki rakennusperinnön suojelusta 2010, 12.5.2017. Internetlähde.

2.2 Modernin rakennuskulttuurin arvottaminen

Rakennusperinnöstä puhuttaessa kohteen ikä ei ole arvottamisen peruste. Uudemman arkkitehtuurin arvottaminen ja kohteiden suojeleminen saattavat kuitenkin olla ongelmallisia. Koska uusimman rakennuskannan historiallinen perspektiivi on lyhyt, näiden kohteiden arvottamisessa korostuvat rakennustaiteelliset ja rakennustekniset kriteerit. Modernin rakennuskannan arvottamisessa korostuvat rakennustaiteelliset ja -tekniset arvot, koska laajaa historiallista kontekstia ei vielä ole.

Arkkitehtuurin modernismi vaikutti ratkaisevasti myös arkkitehtuuriajatteluun ja rakennustekniikkaan tuottaen uudenlaisia arvoja 1900-luvun alkupuolelta lähtien. Muutos moderniin arkkitehtuuriin tapahtui Suomessa hitaasti, mutta viimeistään 1960-luvulla siirryttiin yhteiskunnan yleisten muutosten myötä ns. teolliseen rakentamismalliin. Siinä rakennustuotannon mekanisointi ja standardisointi ovat pääroolissa. Rakennustaiteellisia ominaisuuksia kuvataan hallituksen rakennussuojelulakia koskevassa lakiesityksessä seuraavasti: "Rakennustaiteellinen arvo liittyy rakennuksen tai ympäristön arkkitehtoniseen muodonantoon, toteutuksen laatuun ja innovatiivisuuteen, toiminnallisiin ja rakenteellisiin ratkaisuihin. Se saattaa liittyä myös rakennuksen yksittäisiin osiin; erityisesti kyseeseen saattavat tulla arvokkaat sisätilat tai rakennuksen julkisivujen koristeluun tai sen yksityiskohtiin liittyvät piirteet." (HE 101/2009). Arkkitehtuurin modernismin tietoisesta monitahoisesta innovatiivisuudesta periytyi moderniin arkkitehtuuriin parhaimmillaan ainutkertaiset ja huolelliset detaljit sekä vastaavasti arkiseen rakennustuotantoon vakiintuivat mahdollisimman yleispätevät rakenneratkaisut ja standardisoidut yksityiskohdat. (Hirvonen 2015, 100-101)

Rakennusperintöä arvotettaessa sitä voidaan heijastaa lähihistoriassa tapahtuneisiin valtakunnallisiin tai paikallisiin ilmiöihin, jotka ovat välillisesti vaikuttaneet myös rakennuttamistoiminnassa tapahtuneisiin muutoksiin. Näitä ovat laajemmin esimerkiksi sota-ajan vaikutukset, maailmanlaajuiseen energiakriisiin vaikutusten heijastuminen rakennustekniikkaan, yhteiskunnassa tapahtuneet ilmiöt ja niiden vaikutukset rakentamisessa (maaseudun teollistuminen ja autioituminen), lainsäädännössä tapahtuneet muutokset esimerkiksi terveysaloilla (vanhusten, lasten ja vammaisten huolto). Paikallistasolla, eli kaupunki- tai kuntakohtaisesti historiakontekstia voidaan lähestyä esimerkiksi seuraavien ilmiöiden kautta: kaupungin virka-arkkitehtien vaikutus maankäytön suunnittelussa ja kaavoitustyössä, teollisuustoiminnan vaikutuksista paikkakunnalla (toiminnan alkamisen ja

päättymisen vaikutukset rakennettuun kulttuuriympäristöön) ja vaikkapa uskontokuntien/seurakuntien tuottama rakennusperintö.

3 Seinäjoen keskusta-alueen rakennettu kulttuuriympäristö

3.1 Inventointialueen historia

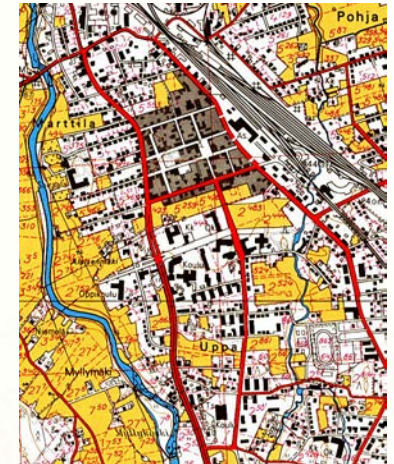
Seinäjoen asutus oli keskittynyt vielä 1800-luvun lopulla Törnävälle ruukinkartanon ja sen ympärille muodostuneen ruukkiyhdyskunnan ansiosta. Asutuksen ja liiketoiminnan siirtyminen nykyiselle paikalleen johtui Östermyran tuotantolaitostoiminnan päättymisestä ja rautatieverkoston rakentamisesta. Rautatieverkoston solmukohtaan alkoi muodostua alueen uusi keskus 1900-luvun alusta lähtien. Lähes koko keskusta-alue oli kuulunut Östermyran ruukinkartanolle, jonka maat myytiin edelleen 1900-luvun alussa. Törnävän ja nykyisen keskusta-alueen väliin sijoittui kuusi maalaistaloa (Lahti 1993, 7).

Väkimäärän kasvaessa asemanseudulla alettiin rakentamista valvoa ja ohjata. Alueelle laadittiin ensimmäinen asemakaava arkkitehti Harald Andersinin suunnitelmien mukaan vuonna 1922. Seuraavalla vuosikymmenellä, 1930-luvun alussa Seinäjoki jakautui kauppalaan ja maalaiskuntaan. Kauppalan keskus oli asemanseudulla ja maalaiskunnan Törnävällä. Rautatieaseman ympärille kasvanut yhteisö muodostettiin taajaväkiseksi yhdyskunnaksi 1920 ja kauppala siitä tuli 1931. Julkinen rakentaminen ja liiketilojen rakentaminen keskittyi rautatien rakentamisen jälkeen enenemässä määrin tälle alueelle. 1920–1930-luvuilla alueelle rakennettiin kauppalan mittakaavassa runsaasti julkisia ja liikerakennuksia. Kauppalan ilmeeseen vahvasti vaikuttavien klassististen kivirakennusten suunnittelusta vastasi arkkitehti Matti Visanti (Björklund), jonka tuotantoa on nähtävissä erityisesti Etelä-Pohjanmaalla. Asuinrakentaminen laajeni tällöin myös joen varteen Alamarttilan kantatalon maille, erityisesti lääninsairaalan rakentamisen jälkeen vuonna 1931.

Liikerakennusten osuus kasvoi tasaisesti 1920-luvulta lähtien. Kaupan keskus oli aluksi Puskantiellä, mutta se laajeni nopeasti Keskuskadun, Valtionkadun ja Kauppakadun varsille. (Rauhala2011, 6.)

Kauppalan alueelle laadittiin uusi asemakaava vuonna 1942 Arkkitehti Olavi Laisaaren toimesta, koska kiihtynyt asuinrakentaminen oli siirtynyt kaavoitetun alueen ulkopuolelle. Sodan jälkeen tonttimaa oli kuitenkin niin kallista, että rakentaminen painottui vuosikymmeneksi maalaiskunnan puolelle. Keskustan osalta kaavaa on muutettu paljon tontti- ja korttelikohtaisesti 1970-luvulle tultaessa. (Hirvonen 2005, 21.)

Kauppala ja maalaiskunta yhdistettiin vuonna 1959 ja seuraavana vuonna perustettiin Seinäjoen kaupunki. 1960-luvun alussa nuori kaupunki rakennutti paljon julkisia rakennuksia, kuten paloaseman, kauppaoppilaitoksen, tyttölyseon, ammattikoulun ja uimahallin. Alvar Aallon suunnitteleamalla uudella hallinto- ja kulttuurikeskuskokonaisuudella haluttiin korottaa kaupungin profiilia. Kauppalan, sittemmin kaupungin arkkitehtina

Kuva 3. Inventointialueen rakennuskantaa vuonna 1969. MML vanhat painetut kartat.

Kuva 4. Inventointialue vuonna 1983. MML vanhat painetut kartat.

vuosina 1958-63 toimineen Touko Saaren kaupunkimaisemmat suunnittelupyrkimykset 1960- ja 1970-lukujen aikana ovat kaupunkikuvassa merkittävät. Virasta hän luopui 1963 ja jatkoi yksityisen arkkitehtitoimiston johdossa suunnitellen useita kaupunkirakennuksia.. 1950-luvulta lähtien alkoi rakentaminen laajentua etelän suuntaan. Upan kantatalon maille rakennettiin erityisesti 1960–1980-luvuilla kerrostalokokonaisuuksia, oppilaitoksia ja liikuntaympäristöjä. Alueen viime vuosikymmenten rakentaminen on tiivistänyt Upan kaupunginosaa entisestään. (Rauhala 2011, 6.)

Yleiskaava koko alueelle laadittiin vuonna 1968 arkkitehti Pentti Riihelän tekemänä. Sen pohjalta laadittiin uusia asemakaavoja ja ajanmukaistettiin vanhoja (Lahti 1993, 9). Lukuun ottamatta vuosina 1968 ja 1985 laajemmin laadittuja asemakaavamuutoksia ei keskustaa ole vuoden 1942 jälkeen kaavoitettu kokonaisvaltaisesti. Sen kehittäminen ja suunnitelmien ajantasaistaminen on

tapahtunut tontti- ja korttelikohtaisin kaavamuutoksia, joita on tehty vuodesta 1942 vuoteen 2000 yli 90 kpl. (Hirvonen 2015, 26.)

3.2 Alueen kulttuurikerrokset

Rakennushistoriallisesti Seinäjoen keskusta-alueen rakennuskanta on nuorta, koska kauppalaan ja kaupungin rakentumisen vaiheet alkoivat pääasiassa vasta 1900-luvun alussa. Seinäjoen liikekeskustan merkittävimmät varhaisvaiheet liittyvät rautatieverkoston rakentamiseen ja täten liikenteellisen painopisteen siirtymiseen Törnävältä Östermyran ruukkiyhdyshäyrykunnan alueelta pohjoisemmas, lähelle liikenteen solmukohtaa 1900-luvun taitteessa.

Kuva 6. VR:n pumppaamorakennus Marttilassa.

Vanhimmista maatalouselinkeinoihin liittyvästä perinteisestä asuinrakentamiseen painottuvasta rakennuskannasta on inventointialueella jäljellä enää vain fragmentteja. Nämä harvat kohteet sijoittuvat Marttilan, Upan ja Jokivarren (Jouppilan) alueille. Marttilassa entinen VR:n pumppurakennus 1900-luvu

alusta ja vanha puukoulu 1870-luvun lopulta edustavat tätä kerrostumaa.

Kuva 5. Tilanne vuonna 1993. MML vanhat painetut kartat.

Kuva 7. Marttilan vanha puukoulu.

Ratapiha on valtakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö. Alueen vanhimmat punatiiliset rakennukset ovat 1800–1900-lukujen taitteesta. Ratapihalle sijoittuu myös Seinäjoen keskusta-alueelle harvinainen jugend-puuarkkitehtuurin esimerkki, Rautatieläisten talonakin tunnettu nykyinen Hotelli Alman rakennus. Upan etelälaidalla sijaitseva Yrityksen päiväkotirakennus on toinen harvinainen esimerkki tämän aikakauden rakentamisesta ja koristetyylistä. Upan alueella on säilynyt jokirannasta nykyiselle paikalleen vuonna 1912 siirretty Upan kantatalon päärakennus, Uppalan kartano, jonka vanhimmat osat ovat 1700-luvulta. Pohjoiskeskustassa on säilynyt enää yksi 1900-luvun alun hirsirakenteinen, nikkarityyliä edustava suutari Salmen talona tunnettu asuinrakennus.

Kuva 9. Yrityksen päiväkotirakennus Upassa.

Kuva 8. Hotelli Alma toimii entisessä rautatieläisten talossa.

Kuva 10. Suutari Salmen talo Vapaudentien pohjoispäässä.

Kuva 11. Seinäjoen keskusta-alue 1930-luvun lopulla.
Etualalla asemarakennus. Etelä-Pohjanmaan maakuntakokoelma

Kuva 12. Seinäjoen keskustan rakennuskantaa. Rakennusmassa alkaa
kohota kivirakennusten myötä ja kaupunkisiluetti muuttuu.
Etelä-Pohjanmaan maakuntakokoelma

Kuva 13. Seinäjoen keskustaa 1930–1940-lukujen taitteessa.
Etelä-Pohjanmaan maakuntakokoelma

Kuva 14. Entinen lääninsairaala kohoaa massiivisena rakennuksena harvaan
rakennetun Marttilan pientaloalueella. 1950-luvun loppu. Etelä-Pohjanmaan
maakuntakokoelma.

Seinäjoen kaupunkikuvassa tapahtui 1920–30-luvuilla muutos julkisten rakennusten rakentamisessa. Mittakaava alkoi kohota puutalovaltaisesta matalasta rakennuskannasta kaksi- ja kolmikerroksisiin kivirakennuksiin, joka loi kauppalalle kaupunkimaisuutta. Muutoin rakennuskanta muodostui erikokoisista ja -muotoisista puurakennuksista. Alueelle valmistui kunnan mittakaavassa monella tapaa merkittäviä rakennuksia. Aikakaudelle vahvan kädenjälkensä antoi arkkitehti Matti Visanti, jonka tuotantoa ovat suurin osa näistä rakennuksista. Inventointialueella tämä kerros on hyvin vahva ja selkeästi kaupunkikuvassa vielä erottuva. Rakennusten alkuperäisiä rakennustaiteellisia yksityiskohtia ja ominaispiirteitä on osattu vuosikymmenten aikana vaalia, eikä niitä ole menetetty vuosikymmenten aikana tehtyjen peruskorjausten ja laajennusten yhteydessä. Marttilan koulu, nuorisotalo ja Lakeuden seurahuone erottuvat selkeästi muusta rakennuskannasta.

Keskustan liikerakentamiseen alettiin kiinnittää huomiota. Tältä aikakaudelta hyvä esimerkki on Vaasa Oy:n toimitalo Keskuskatu 10:ssä. 1930-luvun alussa valmistunut

Kuva 18. Entinen lääninsairaala.

Kuva16. Seurahuone.

Kuva15. Marttilan koulu.

Kuva17. Nuorisotalo.

Matti Visannin suunnittelemia kivirakennuksia.

Lääninsairaala oheisrakennuksineen erottuu myös massiivisena ja edustavana kokonaisuutena. 1920-1930-luvuilla keskusta-alueelle rakennettiin paljon puisia pienipiirteisiä harjakattoisia asuinrakennuksia. Näistä osa on säilynyt suhteellisen ehyenä kokonaisuutena Marttilassa. Siellä oman merkittävän leimansa rakennuksille on antanut rakennusmestari F.W. Rekola. Suurin osa ydinkeskustassa olleista vastaavista rakennuksista on purettu. Harvinaisena ja edustavana esimerkkinä F.W. Rekolan Ruukintie 2 Vapaudentie 48:ssä sijaitseva pienkerrostalo 1930-luvun alusta, joka on enää ainoa laatuaan Seinäjoen ydinkeskustassa. Myös Sahalankatu 3:ssa sijaitseva Kaarakan talona tunnettu klassistinen rakennus 1930-luvun alusta on erittäin edustava esimerkki aikakauden klassistisesta rakentamisesta. Yksityisten omistamia 1920- ja 1930-luvun asuinrakennuksia uhkaavat pääasiassa rajut peruskorjaukset, joilla yleensä menetetään rakennushistoriallisesti merkittävät alkuperäiset piirteet.

Kuva 19. Yhtenäistä katunäkymää Kauppakadulla Marttilassa.

Kuva 20. Ruukintie 2.

Kuva 21 Kaartotien rakennuskantaa.

Sota-ajan vaikutukset näkyvät Seinäjoen kaupunkikuvassa. Rakennuttamistoiminta hiljeni 1930-luvun lopulta 1940-luvun puoliväliin. Sotien jälkeen alkoi ennennäkemättömän vilkkaan rakentamisen aika. Siirtolaisten, rintamamiesten ja suurten ikäluokkien massojen asuntopulaa helpotettiin tyyppitalomallistolla, jossa huomioitiin muun muassa puute rakennusmateriaaleista. Noppamaisia puolitoistakerroksellisia harjakattoisia rankarakenteisia omakotitaloja alkoi nousta eri puolille kauppala. Pula-aikana pihapiireissä saatettiin vielä harjoittaa omavaraisuuteen tähtäävää pienimittakaavaista maataloustoimintaa. Marttilassa, Kaartotielä ja Joupissa on vielä nähtävissä ajallisesti yhteneviä alkuperäisestä supistuneita pientalokokonaisuuksia. Näiden alueiden rakennuskannan ominaispiirteiden ja alueiden yhtenäisyyden säilymiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Koko valtakunnassa alkoi 1950-luvulla kiivas modernin hyvinvointi-Suomen rakentaminen, jossa julkinen liike- ja palvelualojen rakentaminen oli pääosassa. Seinäjoen keskustaan rakennettiin täystiilisiä kolmikerroksisia liikerakennuksia, jotka yhtenäistivät katukuvaa yhdessä Visannin julkisten kivirakennusten kanssa. Tyttölyseo, Anvian liiketalo ja Yhdyspankin toimitalo ovat näistä edustavimmat esimerkit keskustal alueella. Maakuntatalo valmistui vuosikymmenen lopulla ja ilmentää hyvin siirtymää 1960-luvulle.

Kuva 23. Rantalan lakkitehdas 2017.

Kerrostaloista Koulukatu 26, Puskantie 12, Kullervonlinna, sekä ensimmäiset arava-rahoitteiset umpikorttelin muotoon rakennetut asuinkerrostalot ovat säilyneet edustavina esimerkkeinä tästä aikakaudesta. Ajan teollisuustoiminnosta kertovat nykyinen kansalaisopiston rakennus ja entinen Rantalan lakkitehdas, molemmat 1950-luvulta. Upan pohjoispäässä on edustavia täystiilistä rakennettuja, julkisivuiltaan rapattuja harjakattoisia, yksityiskohdiltaan hienovaraisia kerrostaloja. Aikakaudella rakennustapa ja rakennustyytit edustivat vielä perinteisiin nojaavaa jälkifunktionalistista, pelkistettyä arkkitehtuuria.

Kuva 22. Lyseo.

Elinkeinoelämän murros ja modernisaatio alkoivat näkyä myös rakentamisessa. 1960-luvulle tultaessa alkoi kaupunkikuva muuttua oleellisesti. Vuosikymmenellä yleistyi avoin rakentamistapa, jolloin myös korttelirakenne muuttui. Moottoriliikenteen tarpeet alkoivat näkyvät kaupunkisuunnittelussa leveämpinä ja suoraviivaisimpina tielinjauksina sekä pysäköintialueina. Vuosikymmenen aikana purettiin paljon vanhanaikaiseksi ja tonttiin nähden tehottomiksi koettuja yksi- tai puolitoistakerroksissa puurakennuksia. 1960- ja 1970-lukujen rakennuskanta kuvastaakin elinkeinorakenteen muutosta sekä asumisen ja rakentamisen uusia ihanteita. Samaan aikaan Seinäjoen kauppala tuli kaupunki ja nuorelle kaupungille tyypillinen julkinen rakentaminen alkoi täydellä volyyymilla.

Kuva 24. Aaltokeskus 1960-luvulla. Etelä-Pohjanmaan maakuntakokoelma.

Kuva 25. Ilmakuva Keskustorin alueesta osoittaa hyvin miten pulpettikattoiset rakennukset muuttavat kaupunkisiluetta ja syrjäyttävät vanhaa rakennuskantaa. Etelä-Pohjanmaan maakuntakokoelma.

Kuva 26. Arkkitehtuurin murros näkyy hyvin keskusta-alueella. 1960-lukua. Velj. Karhumäki Oy. Etelä-Pohjanmaan maakuntakokoelma.

1960-luvulta lähtien arkkitehtuurin modernisoituminen alkoi näkyä voimakkaasti. Rakennustekniikka muuttui elementtivalmisteiseksi ja rakennusten massoittelussa sekä rakennusmateriaaleissa alkoi tapahtua oleellisia muutoksia. Kattotyyppi, runkoratkaisut, massoittelun raskaus ja uudenlaiset perinteistä poikkeavat pelkistetyt suunnitteluihanteet alkoivat näkyä rakennuksissa myös Seinäjoen keskusta-alueella. Uppaan ja Marttilaan alkoi nousta vauhdilla neli- ja kolmikerroksisia elementtivalmisteisia kerrostalokokonaisuuksia. Kaupunginarkkitehtina toimineen Touko Saaren suunnittelemat koulurakennukset 1960-luvulta erottuvat edustavina esimerkkeinä aikakautensa rakentamisesta. 1960-luvulla siirryttiin rakennuksissa verhoseinärakenteeseen (curtainwall), joka mahdollisti yhtenäiset vaakasuuntaiset ikkunauhat. Ikkunakoko kasvoi. Tasa- tai pulpettikatto syrjäytti harjakaton. Edustavimpia esimerkkejä ydinkeskustassa 1960-luvulle tyypillisestä rakentamisesta ja curtain wall-tyypistä on Mandinkulma Kauppakatu 12:sta.

Kuva 27. Mandinkulma Kauppakadun varrella.

Seinäjoella nuoren kaupungin rakennuttamistoiminta oli vauhdikasta. Alvar Aallon suunnittelema kaupungin hallinto- ja kulttuurikeskus valmistui, josta muodostui Seinäjoen yksi tunnistettavimmista rakennuskokonaisuuksista. Keskustan rakennuskantaa uudistettiin voimakkaasti. Tornitalo, vakuutusyhtiö Salaman talo ja Kansallis-Osake-Pankin korkeat liikerakennukset antoivat ydinkeskustalle kaupunkimaisemman luonteen. Kaikissa rakennuksissa on nähtävissä uudenaikaiset suunnitteluihanteet. Ratapihalle valmistui vuosikymmenen lopulla yksi maamme ensimmäisistä uutta rakennustyyppiä edustavista matkakeskuksen rakennuksista.

1970- ja 1980 -lukujen myötä liikerakennusten mittasuhteet kasvoivat runkosyvyyttä. Rakennusten massoittelu muuttui horisontaalisuutta korostavaksi. Tuona aikana ydinkeskustassa massiivisimmat muutokset tapahtuivat Valtionkadun varrella ja keskustan pohjoispuolella purkamisen ja uudisrakentamisen tuloksena. Edustavia esimerkkejä 1970-luvun rakentamisesta on Kelan talo.

Kuva 29. Kelan talo.

Kuva 28. Tornitalo.

Kuva 30. Ilmakuva 1970-luvulta. Etelä-Pohjanmaan maakuntakokoelma.

Kuva 31. Ilmakuva 1980-luvulta. Seinäjoen kaupunki.

Kuva 32. Ilmakuva 1980-luvulta. Seinäjoen kaupunki.

1980- ja 1990-lukujen vaihdetta leimaa kauppakäytävien ja ostoskeskusten rakentaminen. 1980-luvulla liike- ja myymälärakennukset rakennettiin syvärunkoisiksi ja mataliksi. Kaupunkikuvassa pysäköintikannet yleistyivät. Pohjolan toimitalo 1980-luvulta Vapaudentien varrella ilmentää ajan rakentamisen ja elinkeinorakenteen ihanteita.

Keskustan lähialueilla Marttilassa ja Upassa kerrostalojen ja liikerakennusten rakentaminen jatkui. 1990-luvun lama hiljensi myös asuinrakentamistoimintaa. Kaupungin palvelurakennustoiminta jatkui kuitenkin merkittävänä 1990-luvun lopulle. Keskusta-alueelle ja etenkin Jokirantaan on rakennettu paljon massiivisia rakennuksia ja rakentaminen näyttää jatkuvan. Aaltokirjaston laajennus Apila on keskustan 2010-luvun rakennushankkeista erinomainen esimerkki suojelukohteiden täydennysrakentamisesta. Jokirantaan on kohdistunut voimakasta uudisrakentamista jo 2000-luvulta lähtien ja maisema muuttuu edelleenkin rajusti.

Keskusta-alueen rakentamisen painopiste on muuttunut 2010-luvulla selvästi julkisesta asuinrakentamiseen. Pohjois-keskustaan nousseet raskaat homogeeniset kerrostalomassat puristavat matalampaa, vanhempaa kaupunkirakennetta jatkuvasti muovaten voimakkaasti kaupungin siluettia.

Kuva 33. Jokirannan voimakkaasti muuttuvaa ympäristöä.

Kuva 34. Punatiinen asuinrakennus on massaltaan viereisiin rakennuksiin nähden korkea. Toisaalta se edustaa olemassa olevaan ympäristöön sopeutettua maltillista asuinrakentamista. Vieressä on Maakuntatalo.

Täydennysrakentamisen edustavimpia esimerkkejä ydinkeskustan asuinrakentamisesta on arkkitehti Anssi Lassilan suunnittelema tiiliverhottu asuinrakennus Kalevankatu 12:ssa.

Kuva35. Ilmakuva keskusta-alueesta 2010. Hannu Vallas Oy.

3.3 Ominaispiirteet

Koko inventointialue on ajallisesti ja rakennustyypeittäin kerroksellista. Ydinkeskustassa julkiseen ja liikerakentamiseen painottuvasta rakennuskannasta on erotettavissa selkeästi 1920-30-lukujen kerrostuma, 1950-60-luvun kerrostuma sekä vahvimpana 1970-90-lukujen liikerakentamisen kerrostuma. Myös viimeisen 15 vuoden aikana tapahtuneet massiiviset rakennushankkeet ovat muokanneet alueen yleisilmettä rajusti. Palvelurakenteessa ja yhteiskunnassa meneillään oleva murros näkyy myös rakennustyypeissä, keskustan julkinen ja liikerakentaminen on vähitellen painottunut asuinrakentamiseen palveluiden keskittyessä auto- ja hypermarketteihin etäälle keskusta-alueelta.

Jokaisella inventointialueen kaupunginosalla ovat omat leimaavat ominaispiirteensä. Ydinkeskustan länsipuolelle sijoittuva Marttilan alue on saanut nykyiset ääriviivansa pääasiassa entisen lääninsairaalan rakentamisen jälkeen. Se on rakennushistoriallisesta näkökulmasta heterogeeninen, omaleimaisena ja kerroksellisena säilynyt kokonaisuus, jossa uhanalaisimmat kerrokset ovat 1920–1950-luvun asuinrakentamisessa. Alueelle sijoittuu edelleen vanhempaa 1800-luvun lopun ja 1900-luvun vaihteen rakennuskantaa enemmän muihin alueisiin verrattuna. Toisaalta Marttilaa myös uudistetaan ja rakennetaan voimakkaasti ja erityisesti jokiranta elää voimakkaassa murroksessa. Vanhempia asuinrakentamisen kerroksia puretaan uusien omakotitalojen tieltä. Marttilan alueen keskelle sijoittuva entisen lääninsairaalan alue on maakunnallisesti merkittävä kohde, jolla on vahvat perusteet nousta valtakunnallisesti arvokkaiden rakennuskulttuurikohteiden joukkoon, kuten Törnävän alueelle sijoittuva samanaikainen mielisairaalan rakennuskokonaisuus Törnävällä.

Uppa on erilaisten kerrostalotyyppien leimaava asuinalue, jossa liikuntaympäristö, puisto ja koulurakennukset sijoittuvat asuinrakennusten lomaan. Upan vanhimmat kerrostalot ovat 1950-luvulta. Upan alueella tämä rakennuskanta on kaikista uhanalaisin ja altein voimakkaille muutoksille. Alueella on useita ajallisesti ja arkkitehtuuriltaan yhtenäisiä kerrostalokokonaisuuksia 1950, 1960, 1970, 1980 ja 1990 vuosikymmeniltä. Vanhinta rakennuskantaa Upassa edustaa Yrityksen päiväkotirakennus 1900-luvun alusta ja Upan entisen kantatalon pihapiiri Valtakadun varrella.

Jokiranta elää voimakkaassa murroksessa, vanhempi väljään sijoittunut maaseutuelinkeinoin pohjaava rakennuskanta on joutunut puristuksiin mittavan julkisen rakentamisen vuoksi. Jokirannan eteläpää on vielä rakenteellisesti väljää, rakennustyypeittäin kerroksellista. Erityisesti uuden kaupungin varhainen julkinen rakentaminen on keskittynyt alueelle. Maamerkinä toimii maakunnallisesti merkittävä Mallaskosken tiilinen vesitorni 1930-luvulta. Alueella on säilynyt vielä harvinaisia, muutoksille hyvin herkkiä asuinrakentamisen kokonaisuuksia ja yksittäisiä pihapiirejä 1900-luvun alusta ja jälleenrakennuskaudelta. Erityisesti viimeisten 15 vuoden aikana jokirannan pohjoisosa on rakentunut voimakkaasti. Alueelle kohdistuu voimakas uudisrakentamisen muutospain.

Kaupunkikuvallisesti ydinkeskusta on suurimmaksi osaksi hajanainen ja jäsentymätön. Tähän vaikuttaa olennaisesti rakennusten vaihteleva massa ja niiden väleihin jäävät epäjohdonmukaiset tyhjät alueet, joihin on muodostettu pysäköintialueita. Katutilat eivät muodosta yhtenäisiä linjoja. Ydinkeskustaa leimaa 1960-1980 -lukujen matala, laatikkomainen arkkitehtuuri. Hajallaan siellä täällä on nähtävissä hajallaan kunkin oman aikakautensa edustavia esimerkkirakennuksia.

Vanhemmat rakennukset elävöittävät ja tuovat ajallista syvyyttä katukuvaan. Vuosisadan vaihteen rakennuskannan kulttuurihistorialliset arvot taas liittyvät usein ensisijaisesti niiden historialliseen todistusvoimaisuuteen. Arkiset ja tavanomaisetkin rakennukset kertovat Seinäjoen lähihistorian vaiheista ja ne ovat esimerkkejä oman aikansa kaupungin rakennuskulttuurista. Historiallisen kokonaiskuvan säilymiseksi kaupunkikuvassa on syytä säilyttää myös tämän nuorimman rakennuskerrostuman esimerkkejä. Seinäjoen ominaisilmeen säilymiseksi on oleellisesta säilyttää eri vuosikymmenten rakennuskantaa ja täten turvata kaupunkikuvan kerroksellisuuden ja historian jatkuvuus alueella.

Kohteet ja toimenpidesuositukset

Raportissa esitellään inventoidut kohteet kaupunginosittain ja ne ovat jaoteltu seuraaviin luokkiin, jotka perustuvat kohteiden sisältämiin merkitysarvoihin.

(I) Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt

(II) Maakunnallisesti merkittävät kohteet

(III/IV) Paikallisesti merkittävät kohteet.

Luokitus perustuu kohteen edellä esiteltujen merkitysarvojen maantieteelliseen ja kulttuuriseen kontekstiin. Valtakunnallisesti merkittävien kohteiden edustamat merkitysarvot voivat olla merkittäviä maamme tai vaikka pohjoismaiden mittakaavassa. Maakunnalliset merkitysarvot heijastuvat arvotettuun kohteeseen maakunnan tasolla. Vastaavasti taas paikallisen arvoluokituksen saaneet kohteet ovat merkittäviä oman lähialueensa, kylän, kaupungin tai kunnan kontekstissa.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (I) ovat valtion asetuksella vuonna 2010 vahvistettuja kohteita, jotka ovat tavallisesti huomioitu kaavassa suojelumerkinnällä sr-1 tai sr-2. Nämä kohteet tulee huomioida suojelumerkinnöin tulevissa kaavatyöissä, mikäli kaava on kohteen osalta vanhentunut, eikä suojelumerkintöjä ole vielä tehty.

II-luokkaan kuuluvat maakunnallisesti merkittävät kohteet. Kohteiden maakunnallinen luokitus liittyy maakunnan tasolla tehtyihin inventointeihin ja täten maakunnalliseen arvotukseen. Maakunnallisesti arvokkaat alueet ja kohteet eivät ole automaattisesti kaavassa huomioitavia suojelukohteita, vaan maakuntakaavassa ohjataan yleispiirteisesti niiden säilymisedellytyksiä. Paikallistasolla tehtävässä kaavatyössä maakunnallisesti arvokkaat kohteet tulee kuitenkin huomioida ja suojella niistä tärkeimmät säilyttämistä turvaavin kaavamerkinnöin. Maakuntakaavaa päivitetään vaihtelevasti 10-20 vuoden välein. Rakennetun kulttuuriympäristön inventointien yhteydessä kohteiden arvotus yleensä vahvistuu. Etelä-Pohjanmaan liitto on käynnistänyt vuonna 2016 maakunnallisten kohteiden päivitysinventoinnin. Tässä raportissa on esitelty vuonna 2006 vahvistetussa maakuntakaavassa olevat kohteet.

Paikallisesti arvokkailla kohteilla (III) on paikallisella tasolla (eli sijaintipaikkansa mukaisesti joko kaupunki-, taajama- tai kyläkohtaisesti) merkittäviä arvoja. III-luokkaan kuuluvia paikallisesti arvokkaita kohteita voidaan ehdottaa myös maakunnalliseen luokkaan.

Paikallisesti merkittävät kohteet (IV) ovat kohteita, joilla on paikallisessa kulttuuriympäristökontekstissa merkitystä ja ne on huomioitava kaavatyössä yleensä osana kokonaisuutta.

Kohde- ja aluekohtaiset toimenpide-ehdotukset ovat laadittu osayleiskaavatyötä varten. Kohteet on arvotettu rakennushistoriallisesti (R), historiallisesti (H) ja/tai kaupunkikuvallisesti (M) arvokkaiksi.

Kohteiden sisältämät arvot ovat huomioitu seuraavilla toimenpidesuosituksilla:

AS	= alueellinen suojelu (kokonaisuutena parhaiten säilynyt rakennuskanta)
K	= suojellaan kaavassa
S	= säilyminen turvattava
ss	= säilymistä suositellaan
A	= kohde on säilytettävä nykyisellään
B	= ennallistavat muutokset suositeltavia
C	= kohteen tai alueen säilyttämisen tai käytön kannalta tarpeelliset muutokset sallittavia

AS-merkinnän alueet katsotaan säilyneen mittakaavaltaan ja rakennuskannaltaan ehjinä kokonaisuuksina.

K-merkinnän kohteet ovat edustavia esimerkkejä oman alueensa, aika- ja tyylikautensa rakennusperinnöstä. Ne ovat säilyttäneet alkuperäiset piirteensä. Ne voivat olla myös harvinaisen tai harvinaistuvan rakennusperintöteeman esimerkkejä tai edustaa historiallista kerroksisuutta. Kohteet liittyvät alueen elinkeino-, sosiaali- tai henkilöhistoriaan.

S= kohteiden säilyminen on turvattava. Kohteet ovat mittakaavaltaan tai massoitteeltaan oleellisia kaupunkikuvassa ja niissä voi lisäksi olla rakennushistoriallista, kaupunkikuvallista ja historiallista merkitystä.

ss= säilyminen on suositeltavaa, jos jokin merkitysarvo täyttyy.

A-kohteet ovat säilyttäneet ominaispiirteensä. B-kohteissa ne ovat vielä havaittavissa, vaikka muutoksia on tehty, joten ennallistavat muutokset vahvistavat arvoja. C-kohteiden arvot liittyvät enemmänkin historiaan ja kaupunkikuvaan, jotka eivät vaarannu pienimuotoisista muutoksista. Maisemallinen arvo vaatii kuitenkin rakennuksen kokonaishahmon säilymistä.

Kohteet arvoluokittain

I Valtakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt:

Aaltokeskus

Ratapiha

Suojeluskunta- ja Lotta Svärd-museo

II Maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt

Entinen lääninsairaalan alue

Pumppuranta

Marttilan vanha puukoulu

Suojeluskuntatalo

Vesitorni

III Paikallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt

Keskusta

Tiklas, Vapaudentie 83

Suutari Salmen talo, Vapaudentie 68

Kelan talo, Kalevankatu 17

Tornitalo, Kalevankatu 5

Vakuutusyhtiö Salaman talo, Keskuskatu 5

Entinen KOP:n talo, Kalevankatu 7

Maakuntatalo, Kalevankatu 14

Talvitien talo, Kauppakatu 7

Lyseo, Kirkkokatu 7

Marttilan koulu, Kirkkokatu 9

Ammattikoulu, Kirkkokatu 10

Seurahuone, Keskuskatu 12

Seinänlinna/Seinänsuu/Seinänhovi-korttelikokonaisuus, Vapaudentie-Kauppakatu-Porvarinkatu-Kalevankatu

Nuorisokeskus, Puskantie 3

Matti Visannin kuja 12

Vaasa Oy:n talo, Keskuskatu 10

Anvia, Puskantie 18

Kullervonlinna, Kauppakatu 3

Mandinkulma, Kauppakatu 12

Ent. Pohjoismaiden Yhdyspankin talo, Kauppakatu 11

Marttila

Marttilan pientalot

Rantalan lakkitehdas, Kauppakatu 25

Kaarakka, Sahalankatu 3

Rakuunakatu 2

Jokiranta

Jouppilan pihapiirit, Jouppilantie 5-9

Seinäjoen lukio, Kirkkokatu 16

Kauppa-Larvala, Kirkkokatu 20

Railo, Vapaudenkatu 8

Uppa

Kauppaoppilaitos, Koulukatu 41

Uppala/Tala, Ilmarisenkatu 14

Yrityksen päiväkot, Kivistöntie 27

Koulukatu 34

IV Paikallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt

Keskusta

Kauppakatu 9

Kauppakatu 18

Kauppakatu 19

Keskuskatu 9

Jokiranta

Kaartotien jälleenrakennuskauden omakotitalot

Huhtalantien jälleenrakennuskauden omakotitalot

Myllymäenrinteentien pientilat

Jouppilantie 23, Rauhanyhdistys

Palolaitos, Kaartotie 12

Uimahalli, Alasenkatu 4

Uppa

Koulukadun kerrostalot

Ammattikoulunkadun kerrostalot

Kotitalousoppilaitos ja Seinäjoen taidehalli, Upankatu 3

4. Vuonna 2017 inventoidut ja arvotetut kohteet

Kuva 36. Inventointialueen raja.

4.1 Valtakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt ja kohteet (RKY)

Ratapiha

Kuvaus

Alueen rakennuskanta on ajallisesti kerroksellista. Ratapihan vanhin punatiilinen rakennus 1880-luvulta on vanha punatiilinen veturitalli. Muita punatiilisiä rakennuksia on vesitorni 1909-luvulta, uusi veturitalli, jonka vanhimmat osat ovat 1920-luvulta ja toimistorakennus 1960-luvulta. 1910-luvun puurakennuksia ratapihan alueella on kaksi, tavaramakasiinin vanhin osa alueen pohjoispäässä ja rautatieläisten talona tunnettu Hotelli Alma. Matkakeskus vuodelta 1970 rajaa aluetta idässä.

Kuva 37. Ratapihan rakennukset

Historia

Rautatieverkoston rakentaminen on ollut yksi ratkaiseva tekijä Seinäjoen liikekeskustan syntymisessä nykyiselle paikalleen. Ensimmäinen rataosuus Tampere-Vaasa rakennettiin 1870-luvulla. Puinen asemarakennus valmistui radan varrelle vuonna 1883. Oulun rata valmistui 1886 ja Seinäjoesta tuli risteysasema. Asema-alue laajeni vielä 1913 kun Suupohjan rata Seinäjoelta Kaskisiin valmistui.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Ratapihan rakennuskannalla on valtakunnallista historiallista, rakennushistoriallista ja kaupunkikuvallista merkitystä (R, H, M).

Suojeltava asemakaavassa (K), säilytettävä nykyisellään, säilyminen turvattava (AS/S).

Ennallistavat muutokset sallittuja (B), kohteen tai alueen säilyttämisen kannalta ennallistavat muutokset sallittuja (C).

Seinäjoen rautatieasema-alue on valmistumisestaan lähtien ollut yksi maamme merkittävimmistä risteysasemista. Rautatien rakentamisen ansiosta Seinäjoen liikekeskustan rakentamisen painopiste siirtyi Törnävältä nykyiselle paikalleen. Ratapihan vanhimmat rakennukset ovat 1800-luvun loppupuolelta. Ne edustavat rautatierakentamiselle tyypillistä, maassamme jo harvinaistunutta punatiiliarkkitehtuuria. Rata-alueelle sijoittuva entinen rautatieläisten talo on harvoja esimerkkejä Seinäjoella jugend-arkkitehtuurista. Matkakeskus on maassamme ensimmäisiä uudenlaista rakennustyyppiä edustavia rakennuksia. Osasta rakennuksia käyttötarkoitus on sittemmin muuttunut, joka on aiheuttanut merkittäviä muutoksia niiden ominaispiirteisiin. Alue on silti edelleen toiminnallisesti yhtenäinen kerroksellinen kokonaisuus, jossa jokaisella rakennuksella on historiallista, kaupunkikuvallista ja rakennushistoriallista merkitystä.

Kuva 38. Alman tornihotelli

Kuva 39. Hotelli Alma

Kuva 40. Matkakeskus

Aalto-keskus

Kuvaus

Seinäjoen hallinto- ja kulttuurikeskus sijoittuu keskustan eteläpuolelle, Koulukadun ja Kirkkokadun rajaamalle puistomaiselle alueelle. Kirjaston (1965), teatterin (1987) ja kaupungintalon (1962) väliin jää graniittikivetty sisäpiha eli Kansalaistori.

Vuonna 1968 valmistunut valtion virastotalo rajaa hallintokorttelia lännessä. Alueen eteläreunalla on vuonna 2012 valmistunut Apilaksi kutsuttu kirjastorakennus. Rakennuksen on suunnitellut helsinkiläinen arkkitehtitoimisto JKMM.

Sen itäpuolelle sijoittuu Alvar Aallon suunnittelemat, vuonna 1959-1960 valmistunut Lakeuden ristin kirkko kellotorneineen ja seurakuntakeskus vuodelta 1966. Myös alueen itäpuolelle sijoittuva kirkkopuisto on Aallon suunnittelema ja kuuluu olennaisesti aluekokonaisuuteen. Alvar Aallon suunnittelemat rakennukset ovat arkkitehtonisesti yhteneviä, julkisivuiltaan pääasiassa valkeiksi rapattuja ja posliinisauvoin korostettuja sekä massoitukseltaan selkeitä viuhkamaisin rakennusosin.

Alueen nuorin rakennus Apila-kirjasto poikkeaa arkkitehtuuriltaan ja julkisivumateriaaleiltaan selkeästi muista rakennuksista, vaikkakin yhtymäkohtia Aallon kirjastorakennukseen on havaittavissa, kuten massoitelman selkeys ja osin elävät kaarevat seinäpinnat. Rakennus koostuu neljästä neliöstä ja on katettu tummilla kuvioituilla kuparilaatoilla.

Historia

Seinäjoen kaupunkikeskus syntyi kahden arkkitehtuurikilpailun pohjalta. Seinäjoen kirkosta ja seurakuntakeskuksesta järjestettiin arkkitehtuurikilpailu 1951. Alvar Aallon ehdotus "Lakeuksien risti"- suunnitelma voitti kilpailun.

Rakennustyö alkoi syksyllä 1957 ja kirkko valmistui keväällä 1960, suuri seurakuntakeskus rakennettiin 1964-1966. Kirkkoon tehtiin myöhemmin joitakin akustiikan parantamiseen liittyneitä korjauksia.

Seinäjoen seurakunnan rakentaessa kirkkoa Seinäjoen kauppala alkoi toteuttaa omaa osuuttaan kulttuuri- ja hallintokeskuksesta. Seinäjoen kauppala järjesti suunnittelukilpailun vuonna 1958. Kilpailun voitti Alvar Aallon ja Elissa Aallon ehdotus. Seinäjoen kaupungintalon rakennustyö aloitettiin 1961 ja talo valmistui 1962. Kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto rakennettiin 1964–65 ja virastotalo 1967–1968 useiden valtion virastojen toimitiloiksi. Teatteritalon rakentaminen viivästyi, rakennus valmistui Elissa Aallon johdolla 1987.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Seinäjoen Aaltokeskuksella on sekä alue- että rakennuskokonaisuutena valtakunnallista historiallista, kaupunkikuvallista ja rakennushistoriallista merkitystä (R,H,M). Kaikki rakennukset Apilaa lukuun ottamatta on suojeltu asemakaavassa merkinnällä sr-1. Aallon rakennukset on suojeltu myös rakennussuojelulailla ja kirkkorakennus kirkkolailla.

Suojelumerkinnot on pidettävä ennallaan. Kohteet ovat säilytettävä nykyisellään (A). Apila-kirjasto on suojeltava kaavassa modernin rakennusperinnön edustavana esimerkkinä arvorakennusten yhteyteen toteutettavista laajennuksista.

Jokaisella Aaltokeskuksen rakennuksella on merkittäviä rakennustaiteellisia, kulttuurihistoriallisia ja kaupunkikuvallisia arvoja. Rakennukset edustavat Alvar Aallon tuotannossa "valkoista kautta", joka alkoi näkyä arkkitehdin tuotannossa 1950-luvun lopulta lähtien. Mittakaavaltaan rakennukset huomioivat alueelliset tasaiset ominaispiirteet ja ovat Aallon tuotannon näkökulmasta tyypillisiä "ihmisen kokoisia", kuitenkin hierarkkisesti monumentaaliutta ilmentäviä. Lakeuden Risti toimii edelleen maamerkinä huolimatta ympärille kasvaneen kaupunkirakenteen massoittelemisen kasvamisesta. Kaikkien rakennusten sisätilat ovat myös osa arkkitehtonisesti merkittävää kokonaisuutta.

Kuva 41. Ilmakuva Aalto-keskuksesta alueesta

Kuva 42. Vuonna 2012 valmistunut Apilakirjasto

Suojeluskunta- ja Lotta Svärd-museo.

Kuvaus

Etelä-Pohjanmaan suojeluskuntapiirin talo on kolmen rakennuksen muodostama kokonaisuus, jonka suunnittelusta on vastannut arkkitehti Alvar Aalto. Tyyliään rakennukset edustavat 1920-luvun klassismia. Suojeluskuntapiirin päärakennus sijaitsee Kauppakadun varressa. Hirsirunkoisen päärakennuksen pohjakerroksessa on keskeistilana pyöreä juhlasali. Kokous- ja esikuntatiloina käytetyn rakennuksen sisätilat ovat osin alkuperäisessä asussa myös kiinteän sisustuksen osalta. Tontin taka-osassa pihapiiriä rajaa päärakennusta myöhemmin valmistunut rapattu, kaksikerroksinen rungotaan betoni ja hirsirakenteinen piharakennus. Tontin itäpäädyssä on pohjaltaan U:n muotoinen puinen ulkorakennus.

Historia

Suojeluskuntatalo piharakennuksineen rakennettiin vuosina 1924–1926. Vuodesta 1926 rakennuksessa toimivat Etelä-Pohjanmaan suojeluskuntapiirin ja Lotta Svärd -järjestön toimistot.

Toisen maailmansodan jälkeen, marraskuussa 1944, suojeluskunnat ja Lotta Svärd lakkautettiin ja Seinäjoenkin piiritalo siirtyi muuhun käyttöön. Vuosikymmenten varrella talossa toimi mm. koulu, nuorisoseuraliitto ja matkatoimisto.

Kohde on ollut museokäytössä vuodesta 1990 ja vuonna 1992 päärakennukseen avattiin Suojeluskunta- ja Lotta Svärd- museo, joka on osa Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseota.

Päärakennuksen ulkopuolinen restaurointi tehtiin arkkitehti Touko Saaren johdolla v. 1983. Seuraavana vuonna hänen johdollaan entisöitiin sisätiloista pohjakerroksen ja I-kerroksen porrastilat, eteistilat ja pohjakerroksen kokoustila. Rakennuksen ulkomaalaus uusittiin v. 1997, jolloin palautettiin siniseksi muuttuneen värin tilalle alkuperäinen vihreä väri.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Kohteella on arkkitehtonista, kaupunkikuvallista ja historiallista merkitystä. (R,H, M) . Suojeltu rakennussuojelulailla vuona 2002. Suojeluskuntatalo on suojeltu asemakaavassa sr-1-merkinnällä. ja rakennussuojelulailla vuonna 2002. Suojelumerkinnät pidettävä ennallaan.

Rakennus liittyy alkuperäisen käyttötarkoituksensa puolesta vahvasti myös sisällissodan vaiheisiin Seinäjoella sekä rakennustyyppiä, jotka ovat muutettu suojeluskuntapiirien lakkauttamisen myötä toiseen tarkoitukseen. Rakennus on toiminut museorakennuksena vuodesta 1990, joka on vaikuttanut myös sen kulttuurihistoriaan ja säilyvyyteen.

Entinen Suojeluskuntatalo on säilyttänyt käyttömuutoksista huolimatta ulko- ja sisäarkkitehtuurin ominaispiirteensä yksityiskohtia myöten erinomaisesti. Rakennusryhmä muodostaa yhtenäisen, muusta ympäröivästä arkkitehtuurista erottuvan kokonaisuuden keskeisellä paikalla Seinäjoen keskustassa. Lisäksi se edustaa alueelle ominaista mutta vähälukuista 1920-luvun klassistista arkkitehtuurikerrostumaa.

Kuva 43.

4.2 Maakunnallisesti merkittävät kohteet

Entisen lääninsairaalan alue

Kuvaus

Suurimassainen, tyyliltään klassistinen, aumakattoinen julkisivuiltaan vaaleaksi sileärapattu entinen lääninsairaala oheisrakennuksineen sijoittuu jokirantaan Marttilaan. Entiseen lääninsairaalan pihapiiriin kuuluvat kaikki sairaalaan toimintaan ja vaiheisiin liittyvät rakennukset 1930-1960-luvuilta. Näitä ovat sairaalarakennuksen lisäksi talli, hoitajien asuntolana toiminut tornitalo, entinen lääkäreidentalo, ns. Kivirikon talo ja entinen kulkutautisairaala. Kaikkien rakennusten käyttötarkoitus on sittemmin muuttunut.

Historia

Lääkintöhallituksen yliarkkitehti Ernst Kranck ja virolainen arkkitehti Konstantin Böölau suunnittelivat uusklassistisen sairaalan talous- ja asuinrakennuksineen 1920-luvun loppupuolella joen varteen Alamarttilan talon maalle. Rakennuskanta täydentyi 1950-luvulla hoitajien asuinkerrostalolla ja lääkärin talolla. Sairaala oli valmistuessaan vuonna 1931 täysin ajanmukainen. Sairaalaosastojen lisäksi rakennuksessa oli asunnot kahdelle lääkärielle itäisen siiven 2. ja 3. kerroksissa. (Lahti & Santavuori 1998.)

Lääninsairaalan tiloissa toimi myös sairaanhoitajakoulu. Rakennus toimi sotasairaalanä vuosina 1939-45. Heinäkuussa 1965 sairaala muuttui Seinäjoen keskussairaalaksi. Seuraavana vuonna rakennukselle tehtiin perusparannuksia.

Vuonna 1977 suurin osa sairaalan toiminnoista siirtyi uuteen keskussairaalaan joen toiselle puolelle Huhtalaan. Vähitellen vuoteen 1985 mennessä sairaalan toiminnot olivat kokonaan siirtyneet uuteen sairaalarakennukseen. Sairaala-alueen rakennuksen osat siirtyivät eri toimijoiden käyttöön.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Entisellä keskussairaalan rakennuksella on maakunnallista historiallista, rakennushistoriallista ja paikallista kaupunkikuvallista merkitystä. (R,H,M).

Kuva 45. Entinen hoitajien asuntolarakennus

Kuva 44. Entinen lääninsairaalan päärakennus

Sairaala-alue on suojeltava alueena (AS) ja vanhimmat rakennukset kaavassa suojeltavia (K). Nuorempien rakennusten säilyminen turvattava (S). Vanhin rakennuskanta säilytettävä ennallaan, esimerkiksi tallille, tornitalolle ja entiselle synnytyslaitokselle ennallistavat muutokset sallittuja (B) ja lääkäreiden talolle kohteen käytön tai säilymisen kannalta oleelliset muutokset sallittuja (B, C)

Entinen lääninsairaalan alueen rakennuskanta on viimeaikaisesta täydennysrakentamisesta ja käyttömuutoksista aiheutuneiden muutostöistä huolimatta arkkitehtonisesti, ajallisesti ja historiallisesti yhtenevä kokonaisuus. Rakennuskantaa tulee ehdottaa tulevaisuudessa valtakunnallisesti arvokkaaksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi. Vanhimmissa rakennuksissa on merkittävää arkkitehtonista merkitystä, kaikki rakennukset kuitenkin ilmentävät edelleen aikakautensa rakentamistapaa ja tyyliä sekä liittyvät maakunnallisiin terveys- ja sivistyshistoriallisiin kehitysvaiheisiin.

Kuva 46. Entinen talli

Kuva 47. Entinen lääkäreiden asuinrakennus

Pumppuranta

Kuvaus

Pumppurannan rakennusryhmä sijaitsee Kauppakadun päässä jokirannassa. Hirsirakenteisen lautaverhotun, yksikerroksisen päärakennuksen lisäksi pihapiiriin kuuluu pieni saunarakennus, varasto ja jokirannassa oleva rakennus, jossa on kaksi suodatinkaivoa. Päärakennuksessa on nykyinen asuinhuone ja pumppukoneistot. Rakennuksen detaljoinnissa on nähtävissä nikkarityyliä, joka oli vuosisadanvaihteen rautatierakennusten valtatyyli.

Historia

Pumppuranta on rakennettu 1900-luvun alussa tuottamaan vettä Kauppakadun alla kulkevaa vesijohtoa pitkin rautatieaseman vesisäiliöön.

Arviointi

Vesipumppaamon rakennuksella on maakunnallista historiallista, rakennushistoriallista ja paikallista kaupunkikuvallista merkitystä. (R,H,M). Suojeltava kaavassa (K). Kohteen käytön tai säilyttämisen kannalta muutokset sallittuja (C).

Vuonna 1900 valmistunut Pumppurannan vesipumppaamo on kuulunut oleellisesti VR:n toimintaan 1900-luvun alussa. Pumppaamo on nostanut höyryvetureiden tarvitseman veden seinäjoesta ja pumpannut asemalla sijainneeseen vesisäiliöön. Asemanseudulla sijaitsevat muut VR:n 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alkupuolen rakennukset ovat valtakunnallisesti merkittäviä kohteita ja pumppuranta tulisi ottaa huomioon osana VR:n toimintaa ja ajallista rakentamista Seinäjoen alueella. Pumppuranta edustaa vanhinta rakennuskantaa Marttilassa, sekä koko keskustan alueella. Rakennus sijoittuu mäentörmälle jokimaisemaan. Rakennustyyppillisesti muita vastaavia rakennuksia ei ole Seinäjoella ilmeisesti ollut. Sen ominaispiirteet ja yksityiskohdat ovat hyvin säilyneitä. Myös osa pumppaamon laitteistosta on säilynyt.

Kuva 48.

Marttilan puukoulu

Kuvaus

Hirsirakenteinen, lautaverhottu yksikerroksinen, pohjaltaan L-kirjaimen muotoinen entinen koulurakennus sijaitsee Marttilassa kulmatontilla entisen lääninsairaalan läheisyydessä. Rakennus on kuvataidekoulun käytössä.

Historia

Puukoulu rakennettiin vuonna 1878. Vuonna 1887 taloa laajennettiin yhdellä luokkahuoneella opettaja Heleniuksen piirustusten mukaan. 1895 rakennettiin vielä käsityösali uuteen päähän. 1900-luvun alkuvuosina koulussa alkoi koulukeittolatoiminta. 1909 taloon rakennettiin kolmas luokkahuone ja pihalle erillinen asunto opettajille. (Santavuori 1998.) Uuden kivikoulun valmistuttua 1931, koulurakennuksen vaiherikas käyttöhistoria alkoi. Sotien aikana rakennuksessa toimi kenttäsairaala. Välirauhan aikana koululla majaili ilmatorjuntajaos ja seuraavan sodan aikana talo oli sotapoikien majapaikkana. 3.2. 1940 rakennus vaurioitui Seinäjoen pommituksessa. Sen jälkeen rakennus kunnostettiin opetuskäyttöön ja se toimi kansa-, kansalais- ja ammattikouluna. Rakennus oli myös palolaitoksen käytössä 1940-1960-luvuilla. (Santavuori 1998.)

Kuva 49.

Arviointi

Marttilan puukoululla on maakunnallista historiallista, kaupunkikuvallista ja rakennushistoriallista merkitystä osana omaleimaista Marttilan aluetta. (H,M,R)

Kohde on suojeltava kaavassa (K), ja se on säilytettävä ennallaan (A).

Vuonna 1878 valmistuneella koulurakennuksella on monipuolisen käyttöhistoriansa vuoksi paikallista sivistyshistoriallista merkitystä. Rakennuksen käyttöhistoriaan liittyy myös Seinäjoen kaupungin julkisten palveluiden kehitykseen kuuluvia vaiheita.

Rakennustyyppiltään rakennus edustaa alueelle perinteistä koulurakentamista. Rakennus ilmentää vanhinta ja täten harvinaista julkisten rakennusten kerrostumaa Marttilan alueella.

Vesitorni

Kuvaus

Seinäjoen vanhan vesitornin alue sijaitsee Vapaudentien varrella jokirannassa. Mallaskosken panimon tehdasrakennus ja ravintola jäävät vesitornin lounaispuolelle. Alueeseen kuuluu Matti Visannin suunnittelema 1930-luvulla rakennettu punatiilinen vesitorni ja 1950-luvulla rakennettu betoninen vesisäiliö.

Historia

Seinäjoen Vesilaitos Osakeyhtiö perustettiin 1921. Lääninsairaala rakennettaessa todettiin, että tarvittaisiin vedenpuhdistuslaitos ja vesitorni, jotka valmistuivat samana vuonna (1931) kuin lääninsairaalan. Vesitornin rakentamisen kuului samaan urakkaan lääninsairaalan rakentamisen kanssa. Vesijohtoverkosto kulki 1930-40-luvulla sairaalan alueelle ja osissa Puskan-, Jaakkolantielle ja verkatehtaankadulle sekä Itikanmäelle. Uusi vesisäiliö rakennettiin 1956 Yleisen insinööritoimisto Oy:n suunnitelmien mukaisesti.

Arviointi

Seinäjoen vesitornilla on paikallista historiallista, rakennushistoriallista ja maisemallista merkitystä. (R,H,M) Vesitorni tulee suojella kaavassa (K) ja tulee säilyttää ennallaan (A).

Vuonna 1932 valmistunut täystiilinen vesitornirakennus on arkkitehti Matti Visannin tuotantoa ja toimii alueen tunnistettavimpana maamerkinä. Vesitorni edustaa rakentamisajankohdalleen hieman vanhanaikaisempaa tyyliä harjasiluetin krenelointineen. Vanhan vesitornin alue liittyy oleellisenä osana Seinäjoen vesihuollon historiaan.

Kuva 50.

4.3 Paikallisesti arvokkaat kohteet kaupunginosittain

Keskustan paikallisesti arvokkaat III - kohteet

Tiklaksen entinen tehdas / Kansalaisopisto, Vapaudentie 83

Kuvaus

Vanha täystiilinen 1950-luvulla rakennettu Tiklaksen tehdasrakennus sijaitsee Vapaudentien varrella keskustan pohjoisosassa. Tehdasosa on pohjakaavaltaan suorakulmainen kolmikerroksinen rakennus. Sen eteläsivulla on tornimainen sisäänkäynti/porraskäytävä, jonka huipulla on puurakenteinen kerros ja tasanne.

Historia

Lassila & Tikanojan perustamassa Tiklaksen tehtaassa valmistettiin vaatteita vuosina 1952-1960-1970-lukujen taitteeseen, kunnes tehdastoiminta muutti Kivistöön. Tehdas on ollut yksi alueen merkittävimmistä työllistäjistä. Rakennuksessa on toiminut vaateteollisuuden jälkeen ammattikurssikeskus ja Seinäjoen kansalaisopisto.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Entisellä Tiklaksen tehdasrakennuksella on rakennustaiteellista, kaupunkikuvallista ja historiallista merkitystä. (R, M, H)

Kohde tulee suojella kaavassa (K) ja säilytettävä ennallaan tai siihen kohdistuvat muutokset tulee olla ennallistavia (A/B).

Rakennus edustaa jälleenrakennuskauden tehdasrakentamista. Täystiilimuuraus on vielä kaikuja vanhasta tehdasrakentamisperinteestä. Tiklaksen tehdasrakennus on harvoja keskusta-alueella sijaitsevia aikakautensa arkkitehtuurin tyylipuhtaana säilyneitä edustajia. Rakennus ilmentää sotien jälkeisestä elinkeino- ja palvelualojen historiaa Seinäjoen keskustan alueella. Suuri tehdasrakennus toimii maamerkinä pohjoisesta Seinäjoen keskustaan tuleville.

Kuva 51.

Suutari Salmen talo, Vapaudentie 85

Kuvaus

Käyttöhistoriansa mukaan suutari Salmen talona tunnettu harjakattoinen puurakenteinen vyöhykelautaverhottu nikkari-tyyliä edustava rakennus sijaitsee Vapaudentien pohjoispäässä.

Historia

Suutari Kalle Salmi on ostanut vuonna 1919 valmistuneen rakennuksen vuonna 1948 värimestari Otto Syreeniltä. Salmi piti rakennuksessaan suutarinverstasta, kunnes toiminta kasvoi ja siirtyi muualle (Janita Oy). Pääsisäänkäynti oli ennen Vapaudentien puolella, kun tie oli kauempana. Rakennus on toiminut varastona 1980-luvulta lähtien.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Vapaudentie 85 on rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittävä. (R, H, M)

Rakennus tulee suojella kaavassa (K) ja säilyttää ennallaan ja siihen tulee sallia vain ennallistavat muutokset (A, B).

Rakennus on arkkitehtoniselta tyyliltään Seinäjoen mittakaavassa harvinainen. Samankaltaista uusrenessanssi/nikkarityyliä on vain muutamissa Kapernaumissa sijaitsevilla rakennuksilla. Vapaudenkatu 85 on edustava ja harvinainen muistuma pohjoiskeskustan 1900-luvun ensimmäisten vuosikymmenten aikana rakentuneesta puutalovaltaisesta asuin- ja pienteollisuusalueesta.

Rakennuksen omistajana oli teollisuusneuvos Kalle Salmi, joka kehitti Seinäjoen teollisuutta merkittävästi. Hänen aikanaan rakennuksessa toimi suutarinverstas vuodesta 1948 lähtien. Teollisuustoiminta sitoo rakennuksen myös paikalliseen teollisuus- ja elinkeinoalojen kehityshistoriaan.

Kuva 52.

KELAN talo, Kalevankatu 17

Kuvaus

Arkkitehtuuriltaan monumentaalinen, muodoltaan massiivinen, suorakaiteen muotoisista osista koostuva, kolmikerroksinen kellertävillä marmorilaatoilla verhottu Kelan toimitalo sijoittuu neljän kadun rajaamalle tontille.

Historia

Arkkitehti Aarne Ehojen suunnittelema virastotalo valmistui vuonna 1976.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Kelan talolla on arkkitehtonista, kaupunkikuvallista ja historiallista merkitystä. (R, H, M)

Rakennus tulee suojella kaavassa (K) ja se tulee säilyä ennallaan (A).

Kuva 53.

Rakennus on edustava esimerkki Seinäjoen 1970-luvun virastotaloarkkitehtuurista. Siinä näkyy suunnittelijansa arkkitehti Aarne Ehojen mahtipontiseksi kuvailtavissa olevaa tyyliä, joka näkyy kaikissa hänen tuohon aikaan suunnittelemissa julkisissa rakennuksissa. Mahtipontisuus näkyy etenkin massoittelemalla ja julkisivumateriaalien valinnassa. Rakennus on ainoa tätä tyyliä ja virastotalotyyppiä edustava rakennus ja harvinainen esimerkki Aarne Ehojen tuotannosta Seinäjoella. Sen ominaispiirteitä tulee vaalia tulevaisuudessa.

Kookas virastorakennus on maisemallisesti hallitseva Kalevankadun, Keskuskadun ja Keskuspuiston ympäristössä.

Käyttötarkoitukseltaan rakennus on osa Suomen sosiaalishistoriallista rakennuttamistoimintaa. Lisäarvoa tuo alkuperäisen käytön säilyminen. Kelan talolla on myös maakunnallista merkitystä ilmentäen hyvinvointivaltion optimistista kehitysvaihetta.

Tornitalo, Kalevankatu 5

Kuvaus

Viisikerroksinen kerrostalo on massaltaan kuutiomainen. Rakennuksessa on tasakatto, jonka päällä pulpettikattoinen korotusosa. Julkisivussa on käytetty hieman turkoosiin taittavaa julkisivulasia ja ikkunat sijoittuvat nauhamaisesti julkisivuihin. Vaakasuuntaisuus korostuu matalan ja pitkän Keskuskadun suuntaisen liikesiiven ansiosta.

Historia

Rakennus valmistui vuonna 1960. Se oli ensimmäisiä korkeita kerrostaloja ja hissillisiä rakennuksia Seinäjoen keskusta-alueella.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Tornitalolla on paikallista historiallista, rakennushistoriallista ja kaupunkikuvallista merkitystä. (R, H, M)

Rakennus tulee suojella kaavassa(K), tai sen säilyminen on turvattava (S) muutoin. Rakennus on säilytettävä ennallaan (A).

Rakennus on tyyliältään edustava esimerkki 1960-luvun kerrostaloarkkitehtuurista. Valmistuessaan viisikerroksinen, kuutiomainen ja lasipinnoitteinen rakennus on ollut Seinäjoen silloisessa kaupunkikuvassa poikkeava.

Kohde on edelleen säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan ja edustaa Seinäjoen sotien jälkeistä alueelle tyypillistä voimakkaan rakentamisen varhaiskautta, joka muutti keskustan ilmettä voimakkaasti kaupunkimaisempaan suuntaan. Tornitalo oli Seinäjoen ensimmäisiä korkeita liike- ja asuinrakennuksia. Rakennus edustaa Seinäjoen keskustassa 1960-luvun alkupuolen arkkitehtuurikerrostumaa, joka alkaa olla uhanalaista voimakkaan uudistuksen alaisessa liikekeskustassa.

Torni-talo on myös rakennustaiteellisesti merkittävä, modernia aikakautta ilmentävä kohde, jossa ovat erotettavissa aikalaistensa tyypilliset ominaispiirteet julkisivumateriaaleineen, massoitteineen ja muine arkkitehtonisine yksityiskohtineen.

Kuva 54.

Vakuutusyhtiö Salaman talo, Keskuskatu 5

Kuvaus

Viisikerroksinen vakuutusyhtiö Salaman kuutiomainen toimitalo sijaitsee Keskuskadun ja Työväenkadun kulmassa. Rakennuksen pohjakaava on L-kirjaimen muotoinen. Keskuskadun suuntaisessa yksikerroksisessa siivessä on liiketiloja ja sen takana sijaitsevassa korkeassa nelikerroksisessa osassa toimisto- ja asuinhuoneistoja. Rakennuksessa on tasakatto toimii ja sen päällä on pulpettikattoinen korotusosa. Ikkunat muodostavat nauhamaisen vaakasuuntaisen linjan läpi rakennuksen julkisivujen. Vaakasuuntaisuutta on korostettu matalalla ja pitkällä Keskuskadun suuntaisella siivellä.

Historia

Vakuutusyhtiö Salaman rakennuttama toimitalo vuodelta 1959. Rakennuksen julkisivut ovat levytetty myöhemmin nykyisiksi.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Vakuutusyhtiö Salaman talolla on paikallista rakennushistoriallista, kaupunkikuvallista ja historiallista merkitystä. (R, H, M)

Rakennus on säilytettävä (S) ja on suositeltavaa siihen kohdistuvien muutosten olevan ennallistavia (B).

Kuva 55.

Rakennus on tyyliltään edustava esimerkki 1950-luvun uudenaikaisesta kerrostaloarkkitehtuurista. Rakennuksessa toteutui avoin kaupunki-rakennustapa, jossa suunnittelun lähtökohtana on muun muassa se, että sisätiloihin tulee valoa jokaisesta julkisivusta ja raskaampaa massaa keventää katutilan ja korkeiden kerrosten väliin sijoitettu matala liikesiipi. Salamantalo oli ensimmäinen keskustaan nousseista korkeista liike- ja asuinhuoneistoja käsittävistä kerrostaloista. Salaman talo yhdessä Tornitalon ja entisen KOPin talon (Kalevankatu 7) kanssa edustavat aikansa modernia liike- ja asuintilarakentamista ja rakennustyyppien varhaiskautta Seinäjoen keskustassa. Rakennuksessa ovat säilyneet hyvin alkuperäiset ominaispiirteet, kuten massoittelu, liikesiipi ja osa julkisivumateriaaleista sekä aukotukset jokaisessa julkisivuissa. Vakuutusyhtiöiden toimitiloiksi rakennettu Salaman talo liittyy myös olennaisesti Seinäjoen elinkeinotoiminnan kehittymisen vaiheisiin.

Entinen KOP:in talo, Kalevankatu 7

Kuvaus

Viisikerroksinen, päämassaltaan suorakaiteenmuotoinen, tasakattoinen liike- ja toimistorakennus sijoittuu Keskustorin laidalle. Katutason liiketila (pankki) on sisäänvedetty ja sitä korostavat kivipilarit kahden julkisivun osalta. Sokkeli on verhottu kiillotetulla graniitilla liiketilan osalta. Rakennuksen pääjulkisivussa tunnusmaisimpia ominaispiirteitä ovat horisontaaliset ikkunanauhat ja leveä otsa. Kahdessa ylimmässä kerroksessa ikkunanauhat jatkuvat nurkan yli sisäänvedettyinä parvekkeina. Rakennuksen itä- ja länsijulkisivuissa ikkunanauhoja korostavat niiden yläosissa kiertävät harmaat vaakasuuntaiset säleiköt (ei alkuperäisiä). Rakennuksen itäpuolella on yksitasoinen liikesiipi

Historia

Rakennuksen on suunnitellut Kansallis-Osake-Pankille Einari Teräsvirta ja se valmistui vuonna 1963. Rakennus oli Kansallis-Osuus-Pankin ensimmäinen sotien jälkeen rakennettu toimitalo Seinäjoella. Rakennuksen julkisivuvuoraus on uudistettu.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Entisellä Kansallis-osake-pankin toimitalolla on paikallista historiallista, rakennushistoriallista ja kaupunkikuvallista merkitystä. (R, H, M)

Rakennuksen säilyminen on turvattava (S). Ennallistavat muutokset suositeltavia(B).

Toimitalo sijoittuu keskeiselle paikalle Seinäjoen keskusta-alueelle Keskustorin laidalle. Rakennus on ollut ensimmäisiä korkeita liiketilarakennuksia Seinäjoen kaupungistumisen aikoihin yhdessä Tornitalon (Kalevankatu 5) ja Vakuutusyhtiö Salaman talon (Keskuskatu 15) kanssa. Kalevankatu 7 liikerakennus on edelleen ominaispiirteensä säilyttänyt aikakauden liike- ja pankkirakentamista hyvin ilmentävä rakennus. Julkisivuihin lisätyt säleiköt ja kivipinnoitteiset julkisivulevyt heikentävät rakennuksen alkuperäistä ulkoasua.

Rakennus liittyy kiinteästi paikallisten rahalaitosten rakennuttamistoimintaan, palvelu- ja liiketoiminnan vaiheisiin, sekä tuoreen kaupungin liike- ja palvelukeskustan rakentamisen varhaisvaiheisiin. Rakennus edustaa etenkin 1950-luvulla maahamme runsaasti julkisia rakennuksia suunnitelleen arkkitehti Einari Teräsvirran tuotantoa.

Kuva 56. Kalevi Mäkisen ottama kuva vastavalmistuneesta KOPin talosta vuodelta 1964. Etelä-Pohjanmaan maakuntakokoelma.

Maakuntatalo, Kalevankatu 14

Kuvaus

Tasakattoinen, massaltaan kuutiomainen rakennus on pinnaltaan vaaleaksi rapattu monitoimitalo, jonka Kalevankadun suuntaista julkisivua jäsentävät harmaat pilasterit. Pilastereiden väliin jäävät ikkunat ovat jaettu niin, että ruudut muodostavat polveilevan kuvion, joka päättyy kahden kerroksen korkuiseen lasitiiliaukkoon.

Historia

Maakuntatalon rakennuttivat paikalliset ja maakunnalliset yhdistykset pohjalaisen maakuntahengen symboliksi vuonna 1958. Sen piirustukset teki Suunnittelu Oy E. Niemelä Oulusta. Valmistuttuaan kulttuuri- ja urheilukeskus oli vilkkaassa käytössä. Maakuntatalossa oli 650 paikkainen juhlasali, useita tilavia kokoushuoneita, harjoitustilat palloilua ja voimailua varten, teatteriravintola, useita liikehuoneistoja ja uimahalli. Yläaulassa on suuri fresko, jonka on tehnyt taiteilija Arvid Broms. Teos luovutettiin talolle 2.7.1958. Rakennuksen mittavien ylläpitokustannusten vuoksi se siirtyi pian valmistumisensa jälkeen yritysten käyttöön.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Maakuntatalolla on kaupunkikuvallista, rakennushistoriallista ja historiallista merkitystä. (R, H, M)

Kuva 57.

Rakennus tulee suojella kaavassa (K) ja sen käytön kannalta oleelliset muutokset ovat sallittavia (C).

Maakuntatalo ilmentää Seinäjoen liikekeskustan alueella harvinaistuvaa 1950-luvun arkkitehtuuria ja julkisen rakentamisen kerrostumaa. Rakennuksen alkuperäinen symboliarvo ja juhlavuus ovat edelleen aistittavissa kadunpuolen ja päädyn julkisivuissa esimerkiksi ikkunasommitelmissa. Alkuperäinen, Arvid Bromsin tekemä suurikokoinen fresko yläaulassa on säilynyt.

Maakuntatalo ilmentää Seinäjoen kauppalan kaupungiksi tulon kehitysvaihetta, mutta sillä on merkitystä myös maakunnallisesti. Rakennus valmistui vuonna 1958 paikallisten ja maakunnallisten yhdistysten käyttöön maakunnalliseksi symboliksi.

Talvitien talo, Kauppakatu 7

Kuvaus

Talvitien kolmikerroksinen yksityiskohdiltaan klassistinen, julkisivuiltaan rapattu harjakattoinen asuin- ja liikerakennus sijaitsee Kauppakadun varrella Seinäjoen ydinkeskustassa.

Historia

Talvitien kiinteistö rakennettiin vuonna 1925 helsinkiläisen rakennustoimiston Pyramidin arkkitehdin piirustusten mukaan. Pyramidin toimitusjohtaja Antti Kiiikka oli talon rakennuttaneen Ilmari Talvitien veli. Konstantin Boelav asui lääninsairaalan rakentamisen aikaan Talvitien talossa ja teki myös omia muutosehdotuksia rakennukseen.

Rakennus korotettiin vuonna 1937 kolmikerroksiseksi Antti Kiikan ja Ilmari Talvitien suunnitelmilla. Samalla katto muutettiin aumakatosta jyrkäksi harjakatoksi. Ensimmäisen kerroksen näyteikkunoiden suurennuksen suunnitteli kaupunginarkkitehti Touko Saari 1960-luvulla.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Talvitien talolla on rakennushistoriallista, kaupunkikuvallista ja historiallista merkitystä. (R, H, M)

Rakennus on kaavassa suojeltu sr-merkinnällä, joka tulee huomioida jatkossakin. Rakennus tulee säilyä ennallaan (A).

Talvitien talo rakennettiin vuonna 1925 ollen tuolloin tyyliltään harvinaisen kaupunkimainen kivirakennus puutalovaltaisessa keskustassa. Rakennuksen tyyli perustuu 1920-luvun klassismiin. Talo on saanut nykyisen ulkoasunsa korottamisen yhteydessä vuonna 1937.

Rakennuksen on suunnitellut rakennusosakeyhtiö Pyramidin perustaja Antti Kiiikka ja se on muurattu hänen kehittämistään Pyramid-tiilistä.

Talvitien talo on yksi keskustan maamerkeistä ja olennainen osa Kauppakadun katunäkymää. Talo muodostaa alueen muiden, 1900-luvun alkuvuosikymmenillä valmistuneiden, volyymiltään ja rakennusmassaltaan samankaltaisten rakennusten (Kauppakatu 17, Keskuskatu 12, Koulukatu 3) kanssa muistuman kauppalanaikaisesta katumiljööstä, joka on muutoin hävinnyt Seinäjoelta.

Kuva 58.

Lyseo, Kirkkokatu 7

Kuvaus

Seinäjoen lyseo sijaitsee Aalto-keskuksen pohjoispuolella. Rakennus on pohjakaavaltaan L-kirjaimen muotoinen, hyvin tyypillinen 1950-luvun harjakattoinen, kolmikerroksinen, julkisivuiltaan rapattu koulurakennus.

Historia

Seinäjoen lyseo on vuonna 1893 perustetun Sortavalan lyseon jatkaja. Koulu siirrettiin Karjalasta evakkoon Seinäjoelle. Vuodesta 1944 se toimi 5-luokkaisena valtion oppikouluna. Seinäjoen oma oppikoulu, Seinäjoen yhteislyseo, jatkoi Seinäjoen tyttölyseona. Ensimmäiset ylioppilaat valmistuivat vuonna 1952. Vuonna 1955 valmistui oma koulurakennus. Sen suunnitteli Sylvi Erno. Seinäjoen lyseon toiminta päättyi vuonna 1975. Viimeiset vuotensa se toimi Marttilan yhteislyseo nimisenä yhteiskouluna. 1970-luvun koulu-uudistuksen jälkeen siitä tuli Marttilan yläaste. Nykyään koulu toimii Seinäjoen lyseo nimellä.

Rakennuksessa tehtiin mittava peruskorjaus, joka valmistui vuonna 2008. Lyseorakennus purettiin remontissa käytännössä luurangoksi. Vain puuperustuksia ja runkoa ei tarvinnut uusia.

Kuva 59. Lyseo valmistumisensa jälkeen.
Etelä-Pohjanmaan maakuntakokoelma.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Lyseorakennuksella on rakennustaiteellista, historiallista ja maisemallista merkitystä. (R, H, M)

Se tulee suojella kaavassa (K) ja säilytettävä julkisivuiltaan ja aulailtoiltaan sekä portaikoiltaan nykyisellään (A).

Seinäjoen lyseorakennuksella on sivistyshistoriallista merkitystä osana Seinäjoen koulutushistoriaa. Arkkitehti Sylvi Ernon suunnittelema vuonna 1955 valmistunut koulurakennus on säilynyt peruskorjauksista huolimatta edustavana aikakautensa kouluarkkitehtuurin esimerkkinä ja sen ominaispiirteitä ja hienovaraisia yksityiskohtia tulee jatkossakin vaalia.

Marttilan koulu, Kirkkokatu 9

Kuvaus

Marttilan koulu sijaitsee Torikadun, Vapaudentien ja Kirkkokadun kulmauksessa. Rakennuksen vanhin osa on kolmikerroksinen frontonilla varustettu rapattu suorakulmion muotoinen ja arkkitehtuuriltaan klassistinen. Koulun pohjoispäädyssä on matala ja uudempi laajennusosa. Rakennuksen julkisivut ovat sileiksi rapatut. Rakennuksen pääsisäänkäyntiä on korostettu korkeilla kiviportailta ja oven reunoille nousevilla pilastereilla.

Historia

Matti Visannin suunnittelema koulu valmistui vuonna 1930. Laajennusosa on vuodelta 1966 ja arkkitehti Touko Saaren suunnittelema. Koulun vihkiäiset olivat 10.1.1931. Tilaisuutta pidettiin Seinäjoen kauppalan alkamisjuhlana ja Seinäjoen koululaitoksen 60-vuotisjuhlana. Koulua peruskorjattiin laajennuksen yhteydessä 1960-luvulla. Seuraavan kerran rakennukselle tehtiin peruskorjaus ja palauttavat korjaustoimenpiteet vuonna 1998.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Marttilan koululla on arkkitehtonista, kaupunkikuvallista ja historiallista merkitystä. (R, H, M)

Koulurakennus tulee suojella kaavassa (K) ja vain käytön kannalta oleelliset muutokset sallitaan (C).

Matti Visannin 1920-luvun lopussa suunnittelema Marttilan koulu on yksi Seinäjoen maamerkeistä. Sen arkkitehtuuri edustaa 1920-luvun klassismia. Marttilan kivikoulu on yksi Seinäjoen keskustan arvorakennuksista.

Matti Visannin Seinäjoelle suunnittelemat 1920-luvun klassismia edustavat rakennukset olivat valmistuttuaan matalan, puutalovaltaisen Seinäjoen merkittävimpiä ja näyttävimpiä rakennuksia. Ne muistuttavat edelleen Seinäjoen kauppalaksi tulon synnyttämästä nousukaudesta.

Kuva 60.

Kuva 61. Ammattikoulun rakennuskantaa.

Kuvaus

Ammattikoulun punatiilinen rakennusryhmä sijaitsee Kirkkokadun ja Vapaudentien kulmassa.

Rakennuskokonaisuuteen kuuluu neljä massaltaan suorakaiteenmuotoista epäsymmetrisellä harjakatolla varustettua kaksikerroksista, osin tiiliverhottua ja vaaleiksi rapattuja rakennusta.

Historia

Punatiiliset rakennukset valmistuivat 1960-luvun aikana kaupunginarkkitehti Touko Saaren suunnitelmien mukaan. Rakennukseen tehtiin lisäosa 1990-luvulla ja 2000-luvulla rakennus peruskorjattiin. Peruskorjauksen yhteydessä julkisivuihin tehtiin joitain muutoksia. Kauppalan yhteinen ammattikoulu aloitti toimintansa syksyllä 1951 Marttilan koulun tiloissa. Koska Valtion keskusammattikoulun oli määrä aloittaa toimintansa syksyllä, Seinäjoen oma ammattikoulu lopetettiin vuonna 1960. Etelä-Pohjanmaan keskusammattikoulun perustamiskunnasta kiisteltiin pitkään, ja lopulta rakentaminen päätettiin aloittaa Seinäjoelle kauppalan lahjoittamalle tontille. Ensimmäinen rakennus valmistui syksyllä 1961, mutta koulutyö aloitettiin seuraavana vuonna vasta valmistuneissa rakennuksissa.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Ammattikoulun rakennuskokonaisuudella on paikallista historiallista, rakennushistoriallista ja maisemallista merkitystä. (R,H, M)

Etenkin kokonaisuuden vanhimpien osien, kuten asuntolarakennuksen julkisivujen ja massoitte-
lun, säilyminen on kaavassa turvattava. Rakennuskokonaisuudelle voi tehdä vain käytön kannalta oleellisia muutoksia (C).

Seinäjoen ammattikoulu kuuluu oleellisena osana Seinäjoen sivistyshistoriaan. Rakennus muodostaa kokonaisuuden samaan aikaan rakennettujen julkisten rakennusten (lukio, uimahalli, palolaitos) kanssa, joiden rakentaminen liittyy Seinäjoen kaupungiksi tuloon ja uuden kaupungin tarjoamiin palveluihin. Arkkitehtonisesti kokonaisuuden vanhimmat rakennukset edustavat aikakauden kouluarkkitehtuuria massoitte-
lunsa, yksityiskohtiensa (nauhaikkunat, ikkunatyypit, kattomuoto) ja julkisivumateriaaliensa puolesta. Kokonaisuuden nuorimmat rakennukset muodostavat oman kerroksensa häiritsemättä arkkitehtonisesti yhtenevää ilmettä.

Kuva 62. Ammattikoulun rakennuskantaa.

Seurahuone, Keskuskatu 12

Kuvaus

Kolmikerroksinen rapattu, aumakattoinen Lakeuden Seurahuone sijaitsee Keskuskadun varrella keskuspuiston itäpuolella. Päärakennuksen lisäksi pihapiiriin kuuluu pieni taitekattoinen piharakennus. Seurahuoneen Keskuskadun paraatijulkisivu on koristeltu klassistisen aihein, muut julkisivut ovat pelkistetyt.

Historia

Seurahuoneen Hotelli-Ravintolan rakennutti Seinäjoen Puu Oy, Matti Visannin suunnitelmilla. Avajaiset olivat 17.11.1928. Seurahuoneesta tuli Seinäjoen suosituin ravintola vuosina 1934-1965 ravintolaa pitäneen Lindroosin ja hänen poikansa Tauno Lounen ansiosta. Rakennuksen entistävä peruskorjaus valmistui 2000-luvun loppupuolella.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Seurahuoneen ja piharakennuksen muodostamalla kokonaisuudella on arkkitehtonista, kaupunkikuvallista ja historiallista merkitystä. (R, M, H)

Seurahuone tulee suojella kaavassa (K) ja kohde on säilytettävä nykyisellään (A).

Matti Visannin suunnittelema, vuonna 1928 valmistunut Seurahuone on yksi kaupungin maamerkeistä ja aikansa merkittävimpiä arkkitehtuurikohteita. Se edustaa rakennusaikakaudelleen tyypillistä 1920-luvun klassismia.

Matti Visannin Seinäjoelle suunnittelemaat 1920-luvun klassismia edustavat rakennukset olivat valmistuttuaan matalan, puutalovaltaisen Seinäjoen merkittävimpiä ja näyttävimpiä rakennuksia. Ne muistuttavat edelleen Seinäjoen kauppalaksi tulon synnyttämästä nousukaudesta. Seurahuone valmistui alun perin hotelliksi ja ravintolaksi liittyen paikkakunnan palveluelinkeinotoiminnan kehittymiseen.

Kuva 63.

Seinälinna/Seinänsuu/Seinänhovi-korttelikokonaisuus

Kuvaus

Kolmesta ajallisesti ja arkkitehtonisesti yhtenäisestä harjakattoisista kolmikerroksisista, julkisivuiltaan rapatuista kerrostaloista muodostuva umpikortteli sijoittuu vapaudenkadun, Kalevankadun, Porvarinkadun ja Kauppakadun rajaamalle tontille. Umpikorttelisuunnittelua täydentää kauppakadun puoleiset massoittelultaan vastaavat uudemmat kerrostalot.

Historia

Korttelikokonaisuudesta Seinälinna ja Seinänsuu olivat ensimmäisiä Seinäjoen sotien jälkeen rakennettuja ARAVA-rahoitteisia kerrostaloja. Rakennuksista vanhimmat ovat valmistuneet 1954-1959, Kauppakatu 19 on vuodelta 1962.

Kuva 64.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Korttelikokonaisuudella on kaupunkikuvallista, rakennushistoriallista ja historiallista merkitystä. (R,H, M)

Etenkin Kalevankadun, Porvarinkadun ja Vapaudentien vanhimmat rakennusten säilyminen tulee turvata kaavassa (AS). Ne tulee säilyttää ennallaan (A), Kauppakadun 1962 valmistunut kerrostalo on osa kokonaisuutta ja se tulee huomioida kaavassa (ss). Käytön kannalta välttämättömimmät muutokset sallittuja (C). Sisäpihojen yhtenäistäminen ja ennallistaminen nostaisi korttelin kulttuurihistoriallista arvoa.

Kauppakatu 19, Seinänsuun, Seinälinnan ja Seinänhovin rakennukset muodostavat hyvin säilyneen 1950-60-luvun kerrostalokorttelin, jossa on nähtävissä rakennustyylin kehitys 1950-luvulta 1960-luvulle.

Nuorisokeskus ent. yhteiskoulu, Puskantie 3

Kuvaus

Aumakattoinen, kolmikerroksinen, julkisivuiltaan vaaleaksi rapattu kivirakennus sijaitsee Puskantien varrella. Rakennuksen hienovaraisissa ja niukoissa yksityiskohdissa on nähtävissä klassistisia aiheita.

Historia

Yhteiskoulun suunnittelijana oli Matti Visanti. Yhteiskoulun rakennustyöt suoritti rakennustoimisto Oy Constructor. Tiilet rakentamiseen hankittiin Koskenkorvan tiilitehtaalta. Rakennus valmistui 1928.

Valmistumisen jälkeen rakennus toimi aluksi yhteislyseon tiloina. Talossa toimi 1944-57 Seinäjoen lyseo, joka jatkoi Sortavalan lyseon perinteitä, sekä myöhemmin kauppaoppilaitos vuoteen 1972 asti, jolloin talo muutettiin Seinäjoen teatteritaloksi. Viime vuosina rakennus on ollut Seinäjoen nuorisokeskuksena, jossa toimii muun muassa Seinäjoen kaupungin nuorisotoimi. Rakennus kunnostettiin 2000-luvun loppupuolella. Talon alkuperäinen ulkoasu on säilytetty. Sisätiloissa on säilynyt alkuperäinen ilme ja jonkin verran alkuperäisiä materiaaleja.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Rakennuksella on arkkitehtonista, kaupunkikuvallista ja historiallista merkitystä. (R, H, M)

Se tulee suojella kaavassa (K) ja säilyttää nykyisen kaltaisena (A).

Vuonna 1928 valmistunut yhteiskoulu on yksi arkkitehti Matti Visannin Seinäjoelle 1920-luvulla suunnittelemissa rakennuksissa. Se on edustava esimerkki 1920-luvun klassismista, joka ilmenee rakennuksen ulkoasun harmoniassa ja symmetrisissä ikkunalinjoissa. Sisällä on säilynyt alkuperäinen eteishalli ja portaikko sekä alkuperäisiä laattalattioita. Hyvin alkuperäisen asunsa säilyttänyt kivirakennus kuuluu Seinäjoen arvorakennuksiin ja sitä voidaan pitää yhtenä Seinäjoen keskustan maamerkeistä.

Matti Visannin Seinäjoelle suunnittelemat, 1920-luvun klassismia edustavat rakennukset olivat valmistuttuaan matalan, puutalovaltaisen Seinäjoen näyttävimpiä rakennuksia. Ne muistuttavat edelleen Seinäjoen kauppalaan tulon synnyttämästä nousukaudesta. Puistokatu 3 liittyy vahvasti Seinäjoen sivistyshistoriaan käyttötarkoituksensa kautta.

Kuva 65.

Puistopolku 12/Matti Visannin kuja 12

Kuvaus

Kolmikerroksinen aumakattoinen pienipiirteinen julkisivuiltaan rapattu asuinkerrostalo sijaitsee entisen Puistopolun, nykyisen Matti Visannin kujan varrella. Pohjakaavaltaan se on suorakaiteen muotoinen.

Historia

Rakennus on valmistunut vuonna 1958.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Rakennuksella on paikallista rakennushistoriallista ja kaupunkikuvallista merkitystä. (R, M)

Puistopolku 12 säilyminen tulee turvata kaavoituksella (S) ja se tulee säilyttää nykyisenkaltaisena (A).

Puistopolku 12 edustaa sotien jälkeistä asuinrakentamista, Seinäjoen keskustan varhaista kaupunkirakenteen muutosta ja keskustan 1950-luvun uhanalaista ja suhteellisen vähälukuista arkkitehtuurikerrostumaa. Keskeisellä paikalla Seinäjoen keskusta-alueella sijaitsevan rakennuksen alkuperäiset ominaispiirteet yksityiskohtineen ovat hyvin säilyneet.

Kuva 66. Sirkka-Liisa Sihvonen 2017.

Vaasa Oy:n talo, Keskuskatu 10

Kuvaus

Entinen Vaasa Oy:n vanha kolmikerroksinen kivinen aumakattoinen toimitalo sijaitsee Seinäjoen keskustassa keskustorin laidalla.

Pohjakaavaltaan se on L-mallinen. Arkkitehtuurissa on nähtävissä tyylipiirteiden siirtymä klassismista yksityiskohtien vähentymisen myötä selkeään funktionalismiin.

Historia

Vaasa Oy:n omistama Seinäjoen kirjapaino aloitti toimintansa 1925 Niilo Hakolan talossa Koulukadun varrella. Vuonna 1935 yhtiö rakensi uuden toimitalon keskustorin viereen arkkitehti Axel Mönnen suunnitelmin. 1950-luvulla rakennusta laajennettiin A. Lepistön piirustusten mukaan. Rakennus on viimeiset vuosikymmenet ollut liiketiloina ja asuinkäytössä.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Vaasa Oy:n talolla on arkkitehtonista, kaupunkikuvallista ja historiallista merkitystä. (R, H, M)

Se on suojeltu kaavassa sr-1 merkinnällä, joka on huomioitava kaavoitustyössä. Ennallistavat muutokset sallittuja (B).

Vaasan talo on keskeisellä paikalla sijaitseva arvotalo. Valmistututtuaan vuonna 1939 se oli matalan, puutalovaltaisen Seinäjoen merkittävimpiä ja näyttävimpiä rakennuksia. Nämä muistuttavat edelleen Seinäjoen kauppalaksi tulon synnyttämästä nousukaudesta. Vaasan talo valmistui 1930-luvun puolivälissä ja se on ilmeisesti ainut arkkitehti Axel Mönnen Seinäjoelle suunnittelema rakennus. Rakennus edustaa tyyliältään vielä 1920-luvun klassismia. Vaasa Oy:n lehti- ja kirjapaino on antanut rakennukselle sen yhä käytössä olevan nimen ja yhtiön historia liittyy rakennuksen Seinäjoen elinkeinohistoriaan. Vaasa Oy:n talo kuuluu olennaisena osana Seinäjoen kaupunkikuvaa. Muutostöissä tulisi rakennuksen massa ja kadun puoleiset julkisivut säilyttää ennallaan. Julkisivun alkuperäisen värin palauttaminen toisi rakennuksen alkuperäiset tyylipiirteet paremmin esiin.

Kuva 67. Vaasan talo kuvattu mahdollisesti 1950-1960-luvulla. Etelä-Pohjanmaan maakuntakokoelma.

Puskantie 18, Anvia

Kuvaus

Nykyisen Anvian liike- ja toimistorakennukset sijaitsevat Puskantien ja Työväenkadun kulmauksessa. Molemmat rakennukset ovat massaltaan suorakaiteen muotoisia, kolmekerroksisia täystiilirakennuksia, joissa on aumakatto. Ikkunat muodostavat symmetrisen horisontaaliset nauhat julkisivuihin. Rakennukset ovat yhdistetty toisiinsa käytävällä.

Historia

Puskantien 18 rakennus on alunperin rakennettu Seinäjoen automaattikeskukseksi ja toimistotiloiksi 1950-luvulla. Toiminnan laajentuessa naapuritontilla Puskantie 16 sijainnut vuonna 1957 valmistunut Toivo Löyskän suunnittelema tuberkuloosipiirin talo liitettiin osaksi keskuksen toimitiloja.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Puskantien rakennuskokonaisuudella on rakennushistoriallista, kaupunkikuvallista ja historiallista merkitystä. (R, H, M)

Rakennusten säilyminen tulee turvata kaavoituksella (S). Käytön kannalta oleelliset muutokset sallittuja (C).

Kuva 68.

Rakennukset sijoittuvat keskeiselle paikalle Seinäjoen keskusta-alueelle ja edustavat 1950-luvun tyypillistä arkkitehtuurikerrostumaa ja rakennustekniikkaa. Molemmissa rakennuksissa ominaispiirteet ovat säilyneet muutoksista huolimatta kohtalaisen hyvin. Puskantie 16 rakennettiin alunperin tuberkuloosipiirin toimitaloksi ja 18 Seinäjoen automaattikeskukseksi ja toimitiloiksi. Molemmat rakennukset ilmentävät paikallista teknologian, elinkeinotoiminnan ja palvelualojen kehitysvaiheita.

Kullervonlinna, Kauppakatu 3

Kuvaus

Kullervonlinna sijaitsee Kauppakadun ja Maamiehenkadun kulmassa. Harjakattoisen kolmikerroksisen rakennuksen eteläpäädyssä on kahden ylimmän asuinkerroksen osalta harjakattoinen erkkeri. Ulkoseinät on roiskerapatut. Sokkeli on pinnoitettu kivilevyillä. Maamiehenkadun suuntaisesta julkisivusta erkanee mineriittilevyillä verhotut parvekkeet.

Historia

Kullervonlinna on valmistunut vuonna 1952 Mauri Karkulahden ja Teuvo Lindforsin suunnitelmien mukaisesti.

Arviointi ja toimenpidesuosituks

Kullervonlinnalla on rakennushistoriallista ja kaupunkikuvallista merkitystä. (R, M)

Rakennuksen säilyminen on huomioitavat kaavassa (S) ja sallittava vain ennallistavat muutokset (B).

Kullervonlinnana tunnettu asuin- ja liikekerrostalo on edustava esimerkki 1950-luvun kerrostaloarkkitehtuurista. Rakennuksen massoittelu ja julkisivut materiaaleineen ja aukotuksineen sekä parvekkeineen ovat rakennusajalleen tyypillisiä. Julkisivut, rakennuksen massa ja ominaispiirteet on säilytettävä ennallaan. Rakennus toimii Kauppakadun katseenvangitsijana ja on osaltaan lisäämässä kadun kaupunkikuvallista merkitystä.

Kuva 69.

Kauppakatu 12, Mandinkulma

Kuvaus

Koulukadun ja Kauppakadun kulmassa sijaitseva kolmikerroksinen Mandinkulma on massaltaan U-kirjaimen muotoinen rakennus, jossa Koulukadun varrelle sijoittuu yksikerroksinen liikehuoneisto-osa. Rakennus on pulpettikattoinen lukuun ottamatta Koulukadun puoleista matalaa liikesiipeä. Rakennuksen pitkät julkisivut ovat vaaleiden ja tummien julkisivulevyjen yhdistelmin vyöhykeverhotut, ja niitä rytmittävät symmetriset ikkuna-aukotukset kahden ylimmän kerroksen osalta. Etelänpuoleisessa julkisivussa on lisäksi rappujen päällä ulkonevat levyverhotut tuuletusparvekkeet.

Historia

Rakennus on valmistunut vuonna 1963.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Mandinkulma on paikallisesti maisemallisesti, rakennushistoriallisesti ja historiallisesti merkittävä. (R, H, M)

Kuva 70.

Rakennuksen säilyminen on turvattava kaavoituksella (S) ja siihen saa tehdä käytön kannalta oleellisia muutoksia (C). Kauppakadun puoleinen julkisivu tulee säilyttää ennallaan.

Rakennus on osa Seinäjoen liikekeskustalle yleistä 1960-luvun liike- ja asuinrakennusten kerrostumaa, jossa ajan arkkitehtuurille tyypilliset ominaispiirteet ovat säilyneet hyvin. Rakennus on ajallisesti ja julkisivumateriaaleiltaan yhtenevä Tornitalon kanssa. Mandinkulma liittyy nuoren kaupunginliikerakentamisen kautta myös paikallisen elinkeinohistorian kehitysvaiheisiin.

Kauppakatu 11, Entinen Pohjoismaiden Yhdyspankin toimitalo

Kuvaus

Kauppakadun ja Koulukadun kulmaukseen sijoittuu kolmikerroksinen, harjakattoinen, pohjakaavaltaan L-kirjaimen muotoinen rakennus. Pääsisäänkäynti on rakennuksen ulkokulmassa. Rakennuksen julkisivut kahden ylimmän kerroksen osalta ovat kivipintaista rappauksen tapaista kiviainesta. Ensimmäisessä kerroksessa julkisivu on rapattu, ja hakattu viivamaisia kuvioiteja. Sokkeli on punertavanruskeaa graniittia. Osaa ylimpien kerrosten ikkunoista on korostettu leveähköä harkotusta muistuttavalla rappauksella. Sisäpihan puolelta rakennus on koristeeton. Rakennuksessa on harjakoriste.

Historia

Rakennus on arkkitehti Runar Finnilän Pohjoismaiden Yhdyspankille suunnittelema toimitalo, joka valmistui vuonna 1950. Julkisivumateriaali on muutettu nykyiseksi ensimmäisen ja toisen kerroksen osalta.

Arviointi

Kauppakatu 11:lla on rakennushistoriallista, kaupunkikuvallista ja historiallista merkitystä. (R, H, M)

Ennallistavat muutokset sallittuja (B).

Rakennuksen suunnitteli Vaasalainen arkkitehti Runar Finnilä ja se valmistui vuonna 1950. Tyylillisesti rakennus on Seinäjoen mittakaavassa juhlava ja huomiota herättävän jyhkeä. Ulkokulmassa olevan sisäänkäynnin yläpuolella on lyhty, jolla on rakennukselle on jolla viestitetään rahalaitoksen statuksesta kertovaa arvokkuutta. Rakennuksessa toiminut Pohjoismaiden Yhdyspankki, joka myöhemmin toimi piirikonttorina liittyy rakennuksen Seinäjoen ja Etelä-Pohjanmaan rahalaitosten historiaan. 1980-luvulta lähtien kiinteistö on toiminut liike- ja asuinrakennuksena.

Sittemmin tehdyn julkisivuremontin yhteydessä rakennuksen ilme ja ulkoväri on muuttunut, joka on hieman heikentänyt alkuperäistä rakennustaiteellista merkitystä.

Entinen pankkirakennus sijoittuu keskeiselle paikalle Seinäjoen liikekeskustaan ja edustaa vähitellen harvinaistuvaa 1950-luvun liikearkkitehtuurikerrostumaa.

Kuva 71.

Keskustan paikallisesti arvokkaat IV –kohteet

Kauppakatu 9

Kuvaus

Loivaharjakattoinen asuin- ja liikerakennus sijaitsee Seinäjoen keskustassa Kauppakadun ja Koulukadun kulmauksessa. Rakennus on pohjakaavaltaan L- kirjaimen muotoinen ja kolmikerroksinen, joista alin kerros on liiketilana ja ylemmät kerrokset asuinkäytössä. Julkisivut ovat verhottu kivipintaisilla julkisivulevyillä. Rakennuksessa on nähtävissä hienovarainen siirtyminen 1960-luvun arkkitehtuuriin. Ikkunat ovat muuttuneet vaakasuuntaisemmiksi sekä kattokulma on loiventunut.

Historia

Kauppakatu 9 on valmistunut vuonna 1959. Sen suunnitteli Sulo Kalliokoski.

Kuva 72.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Kohteella on kaupunkikuvallista merkitystä.(M)

Säilymistä suositellaan (ss) ja käytön kannalta välttämättömimmät muutokset ovat sallittuja (C).

Keskeisellä paikalla Seinäjoen liikekeskustassa sijaitseva asuin- ja liikekerrostalo edustaa tyypillistä 1950-luvun loppupuolen arkkitehtuuria. Se sopii massan ja julkisivuvärin puolesta hyvin Talvitien ja vanhan Pohjoismaiden Yhdyspankin rakennusten väliin, tasapainottaen Kauppakadun ilmettä.

Kauppakatu 18

Kuvaus

Rakennus sijaitsee Kauppakadun varrella Torikeskuksen vieressä, torin laidalla. Kolmikerroksisessa asuin- ja liikerakennuksessa ikkunat muodostavat kadun puoleiselle julkisivulle nauhat, ikkunoiden välissä on käytetty julkisivulasia. Asuntojen sisäänvedetyt parvekkeet sijaitsevat torin puoleisella julkisivulla. Rakennuksen molemmat päädyt on tiiliverhotut. Katto on tasainen ja siinä on keskellä pulpettikattoinen korotusosa.

Historia

Rakennus on valmistunut vuonna 1964 arkkitehti Touko Saaren suunnitelmien mukaan.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Rakennuksella on paikallista kaupunkikuvallista merkitystä. (M)

Rakennuksen säilymistä suositellaan (ss). Käytön kannalta välttämättömimmät muutokset sallittuja (C).

Seinäjoen kaupunginarkkitehti Arkkitehti Touko Saaren suunnitelmien mukaan vuonna 1963 suunnittelema rakennus valmistui 1963. valmistunut Se on tuolle ajalle tyypillinen, alkuperäisessä asussaan hyvin säilynyt asuin- ja liikerakennus. Rakennus sijaitsee keskeisellä paikalla Seinäjoen keskusta-alueella ja edustaa alueelle ominaista rakennustyyppiä sekä julkisivumateriaaleiltaan että massaltaan.

Kuva 73.

Kauppakatu 19

Kuvaus

Arkkitehti Touko Saaren suunnittelema kerrostalo vuodelta 1962 sijaitsee Kauppakadun ja Porvarinkadun kulmauksessa. Se täydentää Seinälinnan, Seinäsuun ja Seinähovin muodostaman 1950-luvun korttelikokonaisuuden. Rakennustyyppinä Kauppakatu 19 on erittäin tyypillinen kolmikerroksinen asuin- ja liikekerrostalo, jossa katutasoon sijoittuvat liikehuoneistot ja ylempiin kerroksiin asuinrakennukset. Kauppakatu 19 kerrostalossa nauhamaiset linjat muodostuvat sisäänvedetyistä parvekkeista Kauppakadun puoleiselle julkisivulle. Rakennus on vaaleaksi rapattu ja siinä on loiva pulpettikatto.

Historia

Rakennus on valmistunut vuonna 1962 arkkitehti Touko Saaren suunnittelemana Sulo Kalliokosken suunnitelmin.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Kauppakatu 19:llä on rakennushistoriallista ja kaupunkikuvallista merkitystä. (R, M)

Kuva 74.

Rakennuksen säilymistä suositellaan (ss). Käytön kannalta välttämättömimmät muutokset sallittuja (C).

Kauppakatu 19 on tyypillinen 1960-luvun alun kolmikerroksinen asuin- ja liikerakennus.

Kauppakatu 19, Seinäsuun, Seinälinnan ja Seinähovin rakennukset muodostavat hyvin säilyneen 1950-60-luvun kerrostalokorttelin, jossa on nähtävissä rakennustyylin kehitys 1950-luvulta 1960-luvulle. Rakennusten massa, julkisivut sekä arkkitehtoniset yksityiskohdat tulee säilyttää. Sisäpihojen yhtenäistäminen ja ennallistaminen nostaisi korttelin kulttuurihistoriallista arvoa.

Keskuskatu 9

Kuvaus

Keskuskadun ja Koulukadun kulmatontille sijoittuu massaltaan L-kirjaimen muotoinen kolmikerroksinen Osuuspankin toimitilarakennus. Se on Seinäjoen keskustassa järjestyksessään toinen Osuuspankin liiketila ja valmistunut vuonna 1988.

Osin auma- ja tasakattoinen, kahdesta suorakaiteen muotoisesta osasta muodostuvan rakennuksen keskeinen ominaispiirre on rondellimainen pyöreä torniosa liikerakennuksen katolla. Rakennuksen julkisivut ovat valkoiset ja osin sileäksi rapatut tai sileällä kivimäisellä julkisivuverhouselementillä verhotut. Ikkuna-aukot sijoittuvat symmetrisesti kerroksesta kerrokseen, mutta jokaisen kerroksen ja julkisivun osalta ne ovat erikokoisia ja vaihtelevin välityksin. Pääsisäänkäyntiä rakennuksen kulmassa on korostettu lasilla ja kolmatta kerrosta osin kannattelevin pilasterein. Pankkirakentamisen hierarkiaa on korostettu arkkitehtuurin keinoin pylväiköillä ja pyöreällä massasta erottuvalla torniosalla. Arkkitehtonisten yksityiskohtien vaihtelevuus ja erityylien sekoittelu vaaleine ja pastellisine värimaailmoineen erityisesti julkisen rakentamisen osalta on ollut tyypillistä 1980-1990-lukujen postmodernistiselle suuntaukselle.

Kuva 75. Jenni Rauhala 2010.

Historia

Seinäjoen Seudun Osuuskassa oli paikallisista osuustoimintaliikkeistä ensimmäinen, joka laajensi toimintaansa kotikunnan rajojen yli 1930-luvulla. Tällöin myös nimi muutettiin Etelä-Pohjanmaan Osuuskassaksi, ja Seinäjoen toimipiste toimi keskuskassana. Oma liiketalo valmistui 1956 Keskuskatu 7, eli nykyisen toimipaikan viereen. Rakennusta laajennettiin 1968, jolloin Osuuspankiksi nimensä muuttaneessa pankissa työskenteli yli 20 toimihenkilöä.

Nykyisen toimitilan paikalla on ollut Seinäjoen osuuskaupan 1936 valmistunut päämyymälä. Samaan paikkaan nousi 24 vuotta myöhemmin kaupungin ensimmäinen tavaratalo, jossa oli maakunnan ensimmäiset liukuportaat.

Nykyinen toimitila valmistui vanhan osuuskaupan osan jatkoksi vuonna 1988 arkkitehti Hannu Valkaman suunnitelmin.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Kohteella on paikallista rakennustaiteellista, historiallista ja kaupunkikuvallista merkitystä.(R, H, M)

Rakennuksen säilyminen on turvattava (S). vain käytön kannalta välttämättömimmät muutokset sallitaan (C).

Osuuspankin järjestyksessään toinen toimitalo on valmistunut keskeiselle paikalle Seinäjoen keskustaan 1980-luvun lopulla kaupunginarkkitehti Hannu Valkaman suunnitelmien mukaan. Se erottuu arkkitehtonisin yksityiskohdin muusta alueen rakennuskannasta silti poikkeamatta keskustan liikerakennusten mittakaavasta tai rakennustyypeistä. 1980-1990-lukujen postmodernistinen suuntaus julkisten rakennusten arkkitehtuurissa on alueelle harvinaista. Pankkirakennus on säilynyt hyvin alkuperäisessä asussaan. Se edustaa suunnittelijan, entisen kaupunginarkkitehti (virassa vuosina 1963-1969.) Hannu Valkaman myöhäistuotantoa.

Rakennuksella on palvelu- ja elinkeinoalojen kehitykseen sekä pankkien rakennuttamistoimintaan liittyvää historiallista merkitystä.

Marttila

Paikallisesti arvokkaat III kohteet

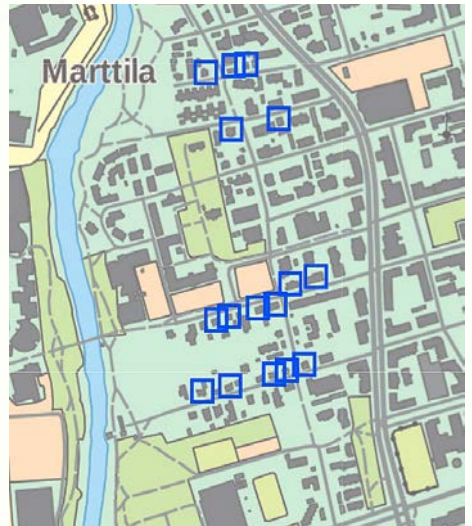
Pientalokokonaisuus

Kuvaus

Puolitoistakerroksiset pienipiirteiset asuinrakennukset sijoittuvat entisen lääninsairaalan etelä-, itä- ja pohjoispuolelle. Alue koostuu 1920-2010-lukujen omakotitaloista, 1960-luvun jälkeen valmistuneista kerrostaloista ja pienipiirteisistä liiketoiminnan rakennuksista. Alueen erityiset ja hienovaraiset ominaispiirteet ovat nähtävissä erityisesti 1920-1950-lukujen nauhamaisessa asuinrakentamisessa; pienkerrostaloissa ja omakotitaloissa. Noppamaiset, satulakattoiset puurakenteiset asuinrakennukset tuovat alueelle kerroksellista, rakennushistoriallisesti yhtenevää ilmettä, joka on käynyt uhanalaiseksi Seinäjoella. Suurin osa näistä asuinrakennuksista ovat säilyneet edustavina oman aikakautensa arkkitehtuurin esimerkkeinä, peruskorjaukset ja muut muutostyöt eivät ole vaikuttaneet vielä olennaisesti piirteiden häviämiseen. Erityisesti Kauppakadun varren rakennusmestari F.W.Rekolan suunnittelemat asuinrakennukset 1920-luvulta ovat huomiota herättävän yhtenäinen kokonaisuus.

Historia

Marttilan omaleimainen pientaloalue on alkanut rakentua Alamarttilan kantatalon maille entisen lääninsairaalan rakentamisen aikana ja voimistunut sen jälkeen 1920-1930-luvuilla.

Kuva 76. Kartta inventoiduista pientaloista.

Kuva 77. Katunäkymää.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Marttilan pientaloalueella on paikallista kaupunkikuvallista ja rakennushistoriallista merkitystä. (R, M) Alue (AS) on säilytettävä kaavassa ja rakentamista sekä peruskorjaamista etenkin 1920-1950-lukujen rakennuksien osalta tulee ohjata. Käytön kannalta oleelliset muutokset sallitaan (c).

Seinäjoen keskusta-alueen tuntumaan sijoittuva kerroksellinen vihreä asuinalue on säilynyt omaleimaisena ja edustavana asuinrakentamistoiminnan esimerkkinä. Erityisesti 1920–1950-luvun asuinrakennukset; puolitoistakerroksiset, massaltaan noppamaiset, harjakattoiset yhden perheen talot sekä puurakenteiset satulakattoiset pääasiallisesti lautaverhotut pienkerrostalot ovat nopeasti häviävää rakennusperintöä, joita tulee vaalia. Peruskorjaukset ja vähäinen käyttö ovat uhkana yksittäisille

rakennuksille ja täten koko alueen säilymiselle.

Rakennukset muodostavat arkkitehtonisesti ja ajallisesti kerroksellisen kokonaisuuden Marttilan alueen etelä- ja pohjoispäähän.

Kuva 78. Katunäkymää Kauppakadun F.W. Rekolan suunnittelemissa asuinrakennuksista.

Kuva 79. Pienipiirteinen Lehdon talona tunnettu asuinrakennus Marttilassa.

Rantalan lakkitehdas, Kauppakatu 25

Kuvaus

Rantalan lakkitehtaan tiilinen tehdasrakennus sijaitsee Kauppakadulla Seinäjoen keskustan välittömässä läheisyydessä. Rakennuksen vieressä on sijainnut Rantalan vanha tehdas. Nykyään tällä paikalla Kauppakatu 23 on 1990-luvulla rakennettu liiketalo. Rantalan lakkitehtaan rakennus on harjakattoinen, tiilirunkoinen ja 2 1/2 kerroksinen. Pohjakaavaltaan rakennus on suorakaiteen muotoinen, sisäpihan puolella sisäänkäyntiä on korostettu tornimaisella osalla, jonka vieressä on myös tiilipintaiseksi jätetty savupiippu. Tiilimuurausta on jätetty näkyviin myös ikkunoiden välissä, muuten julkisivupinnat on rapattu. Tiilimuuraus vierekkäisten ikkunoiden välissä ja valkoinen rappaus kerrosten välissä muodostavat selkeät nauhat, jotka rytmittävät julkisivua.

Historia

Juho Rantanen siirsi lakkitehdastoimintansa Nyykoolinmäeltä kamarineuvos Julius Sjöstedin asuinrakennukseen Kauppakadulla säilyneen tehdasrakennuksen viereen. Juho Rantalan kuoltua 1939 toimitusjohtajana jatkoi hänen poikansa Eeli Rantala, joka rakennutti uuden ja ajanmukaisen tehdasrakennuksen viereiselle tontille.

Rantalan Lakkitehdas Oy oli yksi maamme kolmesta suurimmasta lakkitehtaasta. Lakkitehdas toimi Seinäjoella 1966 vuoteen saakka. Tämän jälkeen tehdastilat vuokrasi tehtailija Yrjö Isohella, joka myös valmisti lakkeja. Toiminnan loppumisen jälkeen rakennuksessa on ollut eri alan yrittäjiä.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Entisellä Rantalan Lakkitehtaan rakennuksella on paikallista historiallista, kaupunkikuvallista ja rakennushistoriallista merkitystä. (R, H, M)

Rakennus tulee suojella kaavassa (K) ja säilyttää nykyisellään (A).

Marttilan alueella rakennus edustaa 1950-luvun tehdasrakentamisen kerrostumaa. Arkkitehtonisesti vuonna 1953 valmistuneen rakennuksen ulkoasussa on nähtävissä siirtyminen kohti 1960-luvun pelkistetympää ja jäsennellympää arkkitehtuuria. Tehdasrakennuksessa on säilynyt hyvin aikakaudelle tyypilliset ominaispiirteet; tiilen ja vaalean rappauspinnan yhdistely sekä ikkunamallit ja ikkuna- ja oviaukkojen symmetrinen jäsentely julkisivuissa. Rakennus liittyy alkuperäiseltä käyttötarkoitukseltaan Seinäjoen elinkeino- ja teollisuushistoriaan, Lakkitehdas on ollut yksi maamme kolmesta suurimmasta lakkitehtaasta.

Kuva 80.

Sahalankatu 3/Kontusaari/ Kaarakka

Kuvaus

Käyttöhistoriansa mukaan Kaarakan tai Kontusaaren talona tunnettu massaltaan suorakaiteen muotoinen kaksikerroksinen aumakattoinen, täystiilinen, koristeaiheiltaan klassistinen rakennus sijaitsee Marttilan pientaloalueella. Rakennuksen koristeaiheet ovat klassisia antiikkiin pohjautuvia aiheita. Keskellä kadunpuoleista julkisivua on rakennuksen pääsisäänkäynti, jota on korostettu klassiseen päätykolmioon päättyvällä risaliitilla. Sisäpihan sisäänkäynnin molemmin puolin on graniittipylväät. Julkisivujen pinnat ovat roiskerapatut. Julkisivuja jäsentävät ikkunoiden väliin jäävät kuparilevyt. Aumatun katon räystäänaaluset on koristettu ornamentein. Klassismi oli 1920-luvun alussa huomattavasti runsaampaa kuin kauden loppupuolella 1930-luvulla. Kaarakan talon runsas koristelu poikkeaa Seinäjoen muista klassismin ajan rakennuksista.

Sisätiloissa on Ilmajokisen kuvanveistäjä Pauli Aaltosen maalaamia freskoja. Hän myös valmisti johtajan huoneen koristeellisen kirjahyllyn sekä karhupäisen kaiteen portaisiin.

Kuva 81.

Historia

Hämeenkyröstä Seinäjoelle v.1929 muuttanut rakennusmestari Kaarle Viktor Kontusaari perusti K.V. Kontusaaren Rakennustoimisto Oy:n. Se oli Seinäjoen ensimmäinen rakennustoimisto. Konttori- ja asuinrakennus Sahalankadun varteen valmistui 1932. 1960-luvulla rakennuksessa asui hammaslääkäri Kaarakka, jolla oli myös vastaanottotilat rakennuksessa. 1970-luvulla rakennukseen sijoitettiin keskussairaalan lasten päiväkotia. 1980-luvulla rakennuksessa toimi Amec-institut Oy. 1990-luvulla rakennuksessa toimi Mobile-keskus. (Lahti 1998.) 2000-luvulla tiloihin muutti Etelä-Pohjanmaan käsi- ja taideteollisuusyhdistys.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Kaarakan/Kontusaaren talona tunnetulla rakennuksella on paikallista historiallista, rakennushistoriallista ja kaupunkikuvallista merkitystä. (R,H, M) Rakennus on suojeltu asemakaavassa, joka tulee huomioida tulevassa kaavoitustyössä (K). Kohde on säilytettävä nykyisellään (A).

Kontusaaren talo on rakennettu Kontusaaren Rakennustoimisto Oy:n omistajan asuinrakennukseksi vuonna 1932. Kontusaaren Rakennustoimisto on ollut monessa Seinäjoen rakennusurakassa mukana mm. Etelä-Pohjanmaan Maanviljelysseuran Keskustalon rakentamisessa. Rakennuksen käyttötarkoitus on vaihdellut vuosien aikana. Se on liittynyt paikallisen terveydenhuoltopalvelun ja liike-elämän kehitysvaiheisiin.

Rakennustyylistään se edustaa Seinäjoen mittakaavassa hyvin juhlavaa ja runsasta klassismia. Myös sisätilat ovat rakennustaiteellisesti merkittäviä, muun muassa portaikon seinissä portaikossa on ilmajokisen taiteilijan Pauli Aaltosen tekemiä maalauksia ja veistoksia.

Rakuunakatu 2

Kuvaus

Puurakenteinen, lauttaverhottu kaksikerroksinen kerrostalo sijaitsee vilkasliikenteisen Vapaudentien varrella. Sen ympäristössä on uudempaa massoittelultaan raskaampaa ja korkeampaa kerrostalorakentamista. Pohjakaavaltaan puurakennus on suorakaiteen muotoinen. Sisäpihan puolella on rappukäytäviin johtavat kaksi katoksella katettua sisäänkäyntiä. Sisäänkäynti liiketilaan on Vapaudenkadun puolella. Rakennuksessa on alkuperäiset ristikarmi-ikkunat ja saumapellillä katetun harjakaton lappeilla lunetti-ikkunat. Pihapiiriin kuuluu asuinrakennuksen kanssa samanaikaisesti rakennettu L-mallinen piharakennus.

Historia

"Pitkäksi taloksi" kutsutun talon rakensi Aleksi Raivio 1928-luvulla F.W.Rekolan suunnitelmien mukaisesti. Rakennuksessa on useita asuinhuoneita ja yksi liikehuoneisto. Liikehuoneistossa on vuosien aikana toiminut lukuisia eri alojen yrityksiä.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Rakuunakatu 2 on paikallista rakennushistoriallista, kaupunkikuvallista ja historiallista merkitystä. (R, H, M)

Rakennus tulee suojella kaavassa (K) ja säilyttää nykyisen kaltaisena (A).

Rakennuksen suunnitellut rakennusmestari F.W. Rekola on suunnitellut Marttilan alueella muutamia hyvin säilyneitä 1920- ja -30-luvun asuinrakennuksia. Rekola työskenteli Etelä-Pohjanmaan maanviljelysseuran rakennustoimistossa ja on suunnitellut Etelä-Pohjanmaan alueelle runsaasti asuin-, maatalous- ja koulurakennuksia.

Kokonaisuutena kaksikerroksinen puukerrostalo ja piharakennus ovat hyvin säilyneet ja ne edustavat hyvin 1930-luvun alun klassista rakennustyyliä. Piirteistä on tunnistettavissa Rekolalle ominainen klassistinen tyyli.

Seinäjoella ei ole muita säilyneitä 1930-luvun puurakenteisia kerrostaloja.

Kuva 82.

Jokiranta

Paikallisesti arvokkaat III-kohteet

Jouppilan pihapiirit, Jouppilatie 5-9

Kuvaus

Jouppilan alue sijaitsee Seinäjoen länsirannalla keskustan läheisyydessä. Kolme tilaa ovat jaettu aikanaan Jouppilan kantatalosta. Jouppilan vanhat rakennukset ovat rivissä tienvarrella ja tilojen pellot ovat olleet talojen ja joen välissä. Nykyään peltoja ei enää viljellä, vaan niiden päälle on rakentunut Seinäjoki Areena ja sen parkkipaikat. Vanhan taloryhmän pohjoispuolelle on rakentunut Framin teknologia- ja yliopistokeskus.

Historia

Seinäjoen vanhin asutus on peräisin jo 1500-luvulta. Vuoden 1557 maakirjassa Seinäjoelle on merkitty kolme taloa, jotka melko varmasti ovat olleet n. 1520-luvulla perustettu Jouppi ja n. 1530-luvulla perustetut Marttila ja Uppa. Joupin tila jaettiin 1570-luvulla kahden veljeksien kesken. Omistajiksi veronkirjoihin oli merkitty Erkki ja Jaakko Klementinpojat. Jaakon osuutta Joupin tilasta ryhdyttiin kutsumaan Jouppilaksi. Kaikki Seinäjoen ensimmäisistä taloista sijaitsivat joenrannalla. Jouppi sijaitsi suunnilleen nykyisessä pihapiirissään ja Marttila joen itärannalla Jouppia vastapäätä. Jouppila sijaitsi n. 300m etelään joenrannassa.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Jouppilan pihapiireillä on sekä kokonaisuutena että yksittäin paikallista maisemallista, rakennushistoriallista ja asutushistoriallista merkitystä. (R, H, M). Alue tulee suojella kaavassa (AS) ja säilyttää nykyisellään (A). Jouppilan teollisuus- ja pientalovaltaiselle asuinalueelle sijoittuvat ajallisesti, historiallisesti ja rakennustyypeittäin yhtenevät pihapiirit, jotka ovat säilyneet alkuperäisessä asussaan. Pihapiirit edustavat vanhinta rakennuskantaa, ne ovat erotettu yhdestä Seinäjoen vanhimmista kantatiloista. Pihapiirit ovat edelleen edustava esimerkki maakunnalle tyypillisestä Seinäjoen asemakaava-alueella harvinaisesta perinteisestä maanviljelyskulttuuria ilmentävästä rakentamisesta. Pihapiirit ovat Jouppilan alueella ainoat laatuaan, osa ehyenä säilynyttä kokonaisuutta, jota puristaa voimakas uudisrakentaminen. Pihapiirien luonteeseen kuuluu väljä peltomainen maisema, joka on onnistuttu vielä osittain säilyttämään. Voimakas uudisrakentamisesta johtuva maisemanmuutos uhkaa pihapiirien ominaispiirteiden säilymistä.

Kuva 83.

Kuva 84.

Seinäjoen lukio, Kirkkokatu 16

Kuvaus

Lukio sijoittuu Jokirantaan Kirkkokadun varrelle muodostaen ajallisesti ja rakennustyypeittäin yhtenevän julkisten rakennusten kokonaisuuden palolaitoksen ja uimahallin sekä Vapaudenkadun toiselle puolelle jäävän ammattikoulun rakennuksen kanssa.

Lukiorakennus on pohjakaavaltaan U-kirjaimen muotoinen, punatiili- ja vaalein mineritevyin verhottu kaksikerroksinen rakennus, jossa on pulpettikatto.

Historia

Lukion rakennus valmistui vuonna 1959 Sirkka ja Aarne Piiraisen suunnitelmien mukaisesti. Rakennusta laajennettiin etelänpuoleisella siipiosalla 2000-luvulla.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Seinäjoen lukiorakennuksella on paikallista rakennushistoriallista, historiallista ja maisemallista merkitystä. (R,H, M)

Rakennuksen säilymistä suositellaan (ss) ja kohteen säilyttämisen tai käytön kannalta tarpeelliset muutokset sallittavia (C).

Arkkitehtien Sirkka ja Aarne Piiraisten suunnittelema vuonna 1959 valmistunut lukio on arkkitehtuuriltaan ajan koulurakentamisen tyypillinen esimerkki. Kohteella on merkitystä osana Piiraisten suunnittelemaa 1960-1970-lukujen koulurakennustuotantoa. Lukiolla on paikallista sivistyshistoriallista merkitystä Seinäjoen opetus- ja koulutusvaiheiden kehittämisessä. Se muodostaa tuoreen kaupungin varhaista julkista rakentamista yhdessä palolaitoksen, ammattikoulun ja uimahallin rakennusten kanssa. Laajennusosa on toteutettu alkuperäiseen osaan sopusointuisesti.

Kuva 85.

Kauppa-Larvala, Kirkkokatu 20

Kuvaus

Kaksikerroksinen harjakattoinen lautaverhottu pienkerrostalo sijoittuu Vapaudenkadun ja Kirkkokadun risteykseen. Pihapiirissä on kaksi vanhaa hirsistä aittarakennusta.

Historia

Larvala on Upan kantatilasta n:o 2 jaossa syntynyt tila. Se oli varhaisessa vaiheessa osa Ala-Uppaa ja Ylä-Upan (nyk. Uppalan) naapuri. Larvala oli alun perin perinteinen yksikerroksinen hirsinen pohjalaistalo. Talon ulkoseinät olivat aluksi hirsipinnalla, mutta 1900-luvun alkupuolella hirsipinta rapattiin ja taloon vaihdettiin peltikatto. Talon ikkunat olivat 6-ruutuiset ja takan viereinen pihanpuolen ikkuna oli 9-ruutuinen. Toisen kerroksen ikkunat olivat matalat räystääsiikkunat. Rakennuksen nykyinen muoto on peräisin 1940-luvulta, kun se siirtyi kauppalan omistukseen. Tällöin rakennusta korotettiin toisella kerroksella ja huoneet jaettiin pienemmiksi asunnoiksi. Yläkerran asuntojen kulkua varten rakennettiin rakennuksen ulkopuolelle porraskäytävä. 1990-luvulla keskelle rakennusta remontoitiin sauna ja pesutilat.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Kirkkokatu 20 pihapiiri on paikallisesti historiallisesti, rakennushistoriallisesti ja maisemallisesti merkittävä. (R, H, M)

Rakennuksen säilyminen kaavassa on turvattava (ss) ja ennallistavat tai käytön kannalta tarpeelliset muutokset sallittava (B/C).

Kuva 86.

Rakennus kuuluu Seinäjoen keskustan vanhimpaan rakennuskantaan, Larvala on Upan kantatilasta n:o 2 jaossa syntynyt tila. Se oli varhaisessa vaiheessa osa Ala-Uppaa ja Ylä-Upan (nyk. Uppalan) naapuri. Se on alkujaan erotettu Upan kantatilasta 1700-luvulla. Rakennuksen nykyinen asu on peräisin 1940-luvulta, jolloin Larvalan omistajaksi tuli kaupunki. Tällöin kohteeseen tehtiin useita pieniä asuntoja. Rakennusta on muutettu vuosikymmenten aikana kulloisenkin omistajan käyttötarpeen mukaan. Rakennuksen nykyasu edustaa silti harvinaistuvaa ajallista kerrostumaa asuinrakentamisessa. 1900-luvun puolivälin puukerrostalo on harvinaistunut rakennustyyppi keskustan alueella.

Ulkorakennuksista suurin osa on purettu laajentuneen kaupunkirakenteen alta, vain kaksi aittaa on säilynyt sisäpihan puolella. Ulkorakennukset tulee huomioida osana kokonaisuutta.

Vapaudenkatu 8, Railo

Kuvaus

Rakennus sijaitsee Vapaudentien ja joen välissä. Sen pohjoispuolella on puistoalue ja kauempana Mallaskosken uusi tehdas- ja ravintolarakennus.

Puurakenteinen puolitoistakerroksinen taitekattoinen ja massaltaan suorakaiteen muotoinen asuinrakennus on valmistunut 1930-luvulla. Rakennuksen pohjoispuolella on kaksi umpikuistia. Etelänpuoleisen katon lappeella on pulpettikattoinen frontoni. Rakennuksessa on betonoitu ja ruskeaksi maalattu korkeahko sokkeli.

Pihapiiriin kuuluu päärakennuksen lisäksi osittain tiilinen piharakennus ja leikkimökki.

Historia

Rakennuksen ensimmäinen asukas oli veturinkuljettaja Railo. Talossa on toiminut vielä sotien aikana Osuusliike Eteläpohjan sivumyymälä. Sisäänkäynti kauppaan kulki Vapaudentien puolelta pohjoisnurkasta.

Rakennus siirtyi kaupungin omistukseen 1970-luvulla, jolloin se muutettiin yhdestä asunnosta kolmeksi vuokra-asunnoksi. Talo on remontoitu sisäpuolelta 1997. Tällöin poistettiin myös kaakeliuunit ja asuntoihin rakennettiin sisälle suihkut.

Rakennuksen julkisivuja on kunnostettu 2010-luvun puolivälissä.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Vapaudenkatu 8 sijaitsevalla nk. Railon talolla on paikallista kaupunkikuvallista, rakennushistoriallista ja historiallista merkitystä. (R, H, M)

Rakennus tulee suojella kaavassa ja vain ennallistavat muutokset ovat sallittuja (B).

Arkkitehtonisesti Railon talo edustaa erinomaisesti 1930-luvun kaupunkimaista pientalorakentamista, jonka tyylipiirteisiin on kiinnitetty erityistä huomiota. Rakennukset ja miljöö vehreine puutarhoineen ovat säilyneet erittäin hyvin ja ovat samalla osa jokirannan puistomaisemaa. Railon talo sijoittuu maakunnallisesti arvokkaan vesitornin eteläpuolelle. Koska Railon talossa on toiminut osuusliike Eteläpohjan sivumyymälä, rakennus liittyy myös Seinäjoen kauppaliikkeiden historiaan.

Kuva 87.

Jokiranta

Paikallisesti arvokkaat IV kohteet

Kaartotien jälleenrakennuskauden omakotitalot

Kuvaus

Kaartotien varrelle jokirantaan vesitornin pohjoispuolelle sijoittuu pientaloista koostuva asuinalue. Omakotitalot ovat pääsääntöisesti 1940-2010-luvuilta. Jälleenrakennuskauden 1940-1950-lukujen tyyppitalot erottuvat vielä yhtenäisenä, joskin vähälukuisena kokonaisuutena.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Kaartotien jälleenrakennuskauden omakotitaloalueella on paikallista maisemallista ja rakennushistoriallista merkitystä. (R, H)

Alue säilytettävä kaavassa (AS/S) Rakentamista ja korjaamista ohjattava alueella huomiomaan alueen ominaispiirteet.

Kuva 88.

Kaartotien asuinrakennuksista koostuva rakennuskanta on kerroksellista, vanhin asuinrakennusten kerrostuma 1940-50-luvulta on säilynyt ehyenä ja erottuu omana kokonaisuutenaan muista alueen rakennuksista. Jälleenrakennuskauden pientalojen rakentaminen liittyi nimensä mukaisesti Suomessa merkittävään asuttamistoiminnan ilmiöön. Jälleenrakennuskauden tyyppitalot edustavat maanlaajuista tyyppitalomallistoa. Kokonaisuutta uhkaa uudisrakentaminen ja voimakas peruskorjaaminen, jolla hävitetään rakennusten alkuperäiset ominaispiirteet.

Huhtalantien jälleenrakennuskauden omakotitalot

Kuvaus

Kolme arkkitehtonisesti ja ajallisesti yhtenevää pihapiiriä sijoittuu vilkasliikenteisen Huhtalantien varrelle. Pihapiireihin sijoittuu massaltaan noppamaiset, puolitoistakerroksiset harjakattoiset puurakenteiset ja lautaverhotut asuinrakennukset yhdessä alkuperäisten piharakennusten kanssa.

Historia

Sotien jälkeiseen jälleenrakennustoimintaan ja maanviljelykseen liittyvät pihapiirit ovat rakennettu 1950-luvulla. Pihapiireistä keskimäinen on lohkottu Joupista. Maataloustoiminta pihapiireissä on loppunut vuosikymmeniä sitten.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Huhtalantien pihapiirit ovat paikallisesti rakennushistoriallisesti, historiallisesti ja maisemallisesti merkittäviä. (R, H, M) Rakennuskokonaisuuden säilymistä suositellaan (ss) ja ennallistavat muutokset sekä käytön kannalta oleelliset muutokset ovat sallittuja (B, C).

Pihapiirit muodostavat samanaikaisen maatalouselinkeinohistoriaa ilmentävän jälleenrakennuskauden maatilojen kokonaisuuden. Ajallisesti ja rakennustyypeittäin kerrokselliset pihapiirit ovat säilyneet hyvinä esimerkkinä aikakautensa asuinrakentamisesta. Kokonaisuus on kärsinyt voimakkaasta ja raskasmassaisesta uudisrakentamisesta.

Kuva 89.

Kuva 90.

Kuva 91.

Myllymäenrinteen pientilat

Kuvaus

Myllymäenrinteentien 6 ja 7 pihapiirit sijoittuvat joen rantaan väljälle peltoaukealle. Numero 6 pihapiiri edustaa 1800-luvun lopun maanviljelysperinteeseen nojaavaa rakennuskantaa ja numero 7 pihapiiri jälleenrakennuskauden pientilojen rakentamista.

Historia

Molemmat pihapiirit ovat lohkottu Myllylän kantatilasta. 6 pihapiirissä on toiminut saha 1900-luvun alussa.

Arviointi

Myllymäenrinteen pihapiirit ovat rakennustaiteellisesti, historiallisesti ja maisemallisesti merkittäviä. (R, H, M) Molempien rakennusten päärakennusten säilyminen on turvattava kaavoituksella. Vain ennallistavat tai käytön kannalta tarvittavat muutokset sallitaan (B, C)

1800-luvun loppupuolen pihapiiri muodostaa ajallisesti ja rakennustyypeittäin yhtenevän kerrostuman Myllymäenrinne 7 kanssa. Molemmat tilat ovat lohkottu alkujaan samasta Myllylän kantatilasta 1900-luvun alussa.

Myllymäenrinne 6:n päärakennus on alun perin ollut tyypillinen pohjalainen tupa, jossa on ollut myös edustupa. 1950-luvulla tehtyjen muutosten jälkeen päärakennus on saanut klassistisia piirteitä. Päärakennuksessa eri aikakausien tyylit muodostavat säilytettävän kerroksellisen kokonaisuuden. Pihapiirissä ollut pieni saharakennus liittyy rakennuksen Seinäjoen sahalaitosten historiaan.

Kuva 92. Sirkka-Liisa Sihvonen 2017.

Kuva 93. Sirkka-Liisa Sihvonen 2017.

Rauhanyhdistys, Jouppilantie 23

Kuvaus

Seinäjoen Rauhanyhdistyksen toimitalo sijaitsee Jouppilan tien varressa Framin rakennusten läheisyydessä. Sen pohjoispuolelle on juuri valmistunut Etelä-Pohjanmaan poliisilaitoksen tilat ja eteläpuolella on muutama yksityiskäytössä oleva rakennus. Rakennuksen arkkitehtuuri kuvaa 1970-luvun lopun järjestelmäarkkitehtuurin loppukautta ja siirtymävaihetta 1980-luvun vapautuneempaan arkkitehtuuriin. Tumma tiili julkisivumateriaalina on muistuma edelliseltä vuosikymmeneltä, vaihteleva kattomuoto ja yksityiskohdat, sekä massoittelun elävyys edeltävät 1980-luvun loppupuolella postmodernistisen suuntauksen kultakautta. Seurakuntasalia ja yhteisteisiä tiloja on korostettu erilaisilla kattomuodoilla ja korkeilla kapeilla ikkunoilla. Jouppilantien puolella sijaitsevaan asunto-osaan taas on haettu yksinkertaisempaa muotokieltä, joka on tuttua myös 1980-luvun asuntoarkkitehtuurista.

Historia

Rauhanyhdistyksen toimitalo on valmistunut vuonna 1982 Jorma Lamminmäen suunnitelman mukaisesti.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Rakennuksella on paikallista historiallista ja rakennushistoriallista merkitystä. (H, R)

Rakennuksen säilymistä suositellaan (ss) ja kohteen säilyttämisen tai käytön kannalta tarpeelliset muutokset sallittavia (C).

Rauhanyhdistyksen toimitalo edustaa Jokirannan alueella harvinaisempaa julkisen rakentamisen aikakautta 1980-luvun alusta. Lisäksi käyttötarkoitukseltaan kohteella on Seinäjoen uskonnollisten seurakuntien kehitysvaiheeseen liittyvää merkitystä. Se edustaa 1960-1970-luvuilla yleistynyttä seurakuntien toimitilojen rakentamisen uutta aaltoa, jossa modernin arkkitehtuurin suunnittelulla oli merkittävä osuus. Uskontokunnasta riippumatta seurakuntasaleja tuona aikana suunnittelevat arkkitehdit olivat nimekkäitä ja rakennuksissa korostettiin uudenlaisen tyyliuunnan näkymistä.

Kuva 94.

Palolaitos, Kaartotie 12

Kuvaus

Pulpettikattoinen, yksikerroksinen palolaitos sijaitsee Kirkkokadun ja Kaartotien kulmauksessa. Rakennus on kahitiilestä muurattu matala sokkelinen rakennus, jossa tunnistettavimpana piirteenä ovat siniset nosto-ovet. Palolaitoksen rakennusryhmään kuuluu Kirkkokadun suuntainen toimisto/paloautotalli ja Kaartotien suuntainen siipi, jossa on toimistoja ja myöhemmin rakennettu autotalli. Sisäpihalla on varistorakennus. Palolaitos kuuluu alueen 1960-luvun julkisten rakennusten kokonaisuuteen.

Historia

Seinäjoen seudun ensimmäinen paloasema sijaitsi Marttilan koulun ulkorakennuksessa vuoteen 1960, jolloin uusi palolaitos valmistui Touko Saaren piirustusten mukaisesti Kirkkokadun varteen. Muistitietojen mukaan Touko Saari olisi ottanut mallia ruotsalaisesta paloasemasta.

Rakennuksen Kaartotien suuntaisessa siivessä toimi elintarviketarkastamo 1980-luvulle saakka. Tällöin rakennuksessa on tehty muutostöitä. Kaartotien puoleinen siipi on otettu palolaitoksen käyttöön ja sen päähän rakennettiin pulpettikattoiset autotallit. Kirkkokadun suuntaisen autotallin lautovet vaihdettiin sinisiin nosto-oviin. Pihan puolelle rakennettiin kalustevaja 1987.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Seinäjoen palolaitoksella on paikallista rakennushistoriallista ja historiallista merkitystä. (R, H) Rakennuksen säilymistä suositellaan (ss) ja käytön kannalta vain oleelliset muutokset sallitaan (C).

Kuva 95.

Se edustaa 1960-luvun laitosrakentamista ja ajalle ominaiset elementit ovat vielä muutoksista huolimatta nähtävissä. Rakennus liittyy ajallisesti yhtenevään kokonaisuuteen yhdessä lukion, uimahallin ja ammattikoulun rakennusten kanssa. Rakennus liittyy keskeisesti Seinäjoen kaupungin muodostumisen ja julkisten palveluiden kehittymisen vaiheisiin. Palolaitos on Seinäjoen kaupunginarkkitehtina toimineen Touko Saaren suunnittelema.

Rakennus on kokenut jonkin verran muutoksia, kun sitä on kunnostettu kasvavan palokunnan tarpeiden mukaan. Kaartotien varrella oleva uusi autotallirakennus on tyyliään tehty sopivaksi vanhan paloaseman kanssa, joten se ei riko paljoakaan rakennuksen muotokieltä. Korkea paloletkujen kuivaustorni on madallettu, kun tornille ei ollut enää käyttöä.

Uimahalli, Alasenkatu 4

Kuvaus

Vuonna 1977 valmistunut punatiilinen matalamassainen uimahalli sijaitsee Kirkkotien varrella. Sen ympärille sijoittuu pelikenttiä sekä puistoalue. Rakennuksen eteläpuolella sijaitsee Seinäjoen lukion rakennus. Tasakattoinen rakennus on tehty osa-elementeistä. Se on punatiiliverhottu, idän puoleista julkisivua, johon pääsisäänkäynti sijoittuu, on korostettu rapatulla, muusta massasta erkanevalla korotetulla osalla. Kuuluu Jokirannan 1960-luvun julkisten rakennusten kokonaisuuteen.

Historia

Uimahallinrakennus on valmistunut vuonna 1977 arkkitehtitoimisto Ikola ja Ilveskoski suunnitelmin. Se on peruskorjattu 2000-luvulla.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Seinäjoen uimahallin rakennuksella on paikallista historiallista merkitystä. (H)

Rakennuksen säilymistä suositellaan (ss).

Vuonna 1977 valmistunut uimahalli liittyy Seinäjoen julkisten palveluiden kehittymiseen ja nuoren kaupungin rakentamisen vaiheisiin. Se muodostaa ajallisesti yhtenevän julkisten rakennusten kokonaisuuden yhdessä ammattikoulun, lukion, palolaitoksen ja kauppaoppilaitoksen kanssa.

Kuva 96.

Uppa

Paikallisesti arvokkaat III - kohteet

Kauppaoppilaitos, Koulukatu 41

Kuvaus

Kaksikerroksinen, pulpettikattoinen, massaltaan kuution muotoinen kauppaoppilaitoksen rakennus sijoittuu Koulukadun ja Ylisenkadun kulmatontille. Rakennuksen eteläjulkisivusta erottuu toisessa kerroksessa puoliympyrän muotoinen osa, jota kannattelevat pylväät. Koulurakennuksen julkisivumateriaalina on vaalea lasitettu tiili, valkoinen mineritlevy ja vaalea julkisivulasi. Rakennuksen julkisivuja rytmittää kahdessa kerroksessa 1960-luvun arkkitehtuurille tyypilliset ikkunanauhat.

Historia

Kauppaoppilaitos aloitti toimintansa Seinäjoella vuonna 1952. Ensimmäinen lukuvuosi työskenneltiin Sisun Kisapirtissä. Vuonna 1953 valmistui Kirkkokatu 2:een väliaikainen toimitila. Lisätiloja oli entisessä tyttölyseossa ja Aseman koululla, kunnes syksyllä 1967 päästiin omaan taloon. Kauppaoppilaitos valmistui 1967 Touko Saaren piirustusten mukaisesti. Kauppaoppilaitos peruskorjattiin vuonna 1998.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Kauppaoppilaitoksella on paikallista historiallista, rakennushistoriallista ja kaupunkikuvallista merkitystä. (R, H, M)

Kuva 97.

Rakennus tulee suojella kaavassa ja vain käytön kannalta oleelliset muutokset ovat sallittuja.

1960-luvulla valmistuneella koulurakennuksella on historiallista ja rakennushistoriallista merkitystä myös osana Seinäjoen keskusta-alueella vaikuttaneen kaupunginarkkitehti Touko Saaren runsaslukuista tuotantoa. Alkuperäinen 1960-luvulle tyypillinen arkkitehtuuri on edelleen hyvin tunnistettavissa. Erikoisuutena aikalaisiinsa verraten rakennuksen itäjulkisivussa oleva toisen kerroksen puoliympyrän muotoinen erkkeri toimii rakennuksen omaleimaisena tunnusmerkkinä. Julkisivuissa tiilen ja minerit-levyn yhdistely on arkkitehtuurille ja aikakaudelle tyypillisiä.

Kauppaoppilaitoksen rakentaminen liittyy olennaisesti myös Seinäjoen opetustoiminnan kehityksen vaiheisiin.

Uppala/Tala, Ilmarisenkatu 37

Kuvaus

Uppalan pihapiiri sijoittuu Vapaudenkadun varrelle. Puistomaiseen ja suojaisaan pihapiiriin kuuluu päärakennuksen lisäksi useita maanviljelysperinteestä kertovia rakennuksia. Kiinteistö toimii ravintolana ja juhlien pitopaikkana. Uppalan päärakennus on lohkokiville perustettu hirsirunkoinen harjakattoinen rakennus. Ulkoseinät ovat sileärapattu. Idän puoleisessa julkisivussa on poikkipäädyt ja umpikuisti.

Historia

Uppalan muinainen alue käsitti suuren osan nykyisen Seinäjoen kaupungin keskustaa. Tilaa on asuttu ainakin 1650-luvulta, jolloin siinä on toiminut mm kievari. Upan jako tapahtui 1752, jolloin tila jaettiin kahtia Ala-Upaksi ja Yli-Upaksi. Yli-Uppa siirrettiin 1770-luvulla Alasenmäelle. (Alanen 1970, 58-59.)

Uppalan rakennukset on tiedettävästi rakennettu 1700-luvulla jokirantaan. Rakennukset siirrettiin nykyiselle paikalle v. 1912. Siirron yhteydessä rakennusta uusittiin maamiesseuran rakennusmestari J. Kukkulan suunnitelmien mukaan. Päärakennusta korotettiin ja siihen tehtiin kaksikerroksiset poikkipäädyt. Tällöin myös rakennuksen punamullattu hirsipinta peitettiin rappauksella. (toim. Lahti 2002, 105-107). Käyttötarkoituksen muutoksen yhteydessä rakennusta on peruskorjattu, mm. ikkuna-aukkoja on suurennettu.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Uppalan pihapiirillä on paikallista asutushistoriallista, kulttuurihistoriallista ja rakennushistoriallista merkitystä. (R, H, M)

Rakennus tulee huomioida kaavassa (S) ja vain ennallistavat toimenpiteet ovat sallittuja (B). Piharakennukset huomioitava osana kokonaisuutta.

Uppalan pihapiirin rakennuskanta on Upan alueen vanhinta ja täten asutus- ja kulttuurihistoriallisesti merkittävää. Pihapiiri sijoittuu kerros- ja rivitaloalueiden ja koulurakennusten väliselle arkkitehtonisesti, ajallisesti ja rakennustyypeittäin kerrokselliselle alueelle. Pihapiiri on kuitenkin onnistuttu pitämään suojaisana omana kokonaisuutenaan. 1600- ja 1700-luvuilta peräisin olevaa päärakennusta on korotettu ja hirsirunko on muutostöiden yhteydessä rapattu vuonna 1912. Julkisivuiltaan rapattuja hirsirunkoisia rakennukset ovat uhanalaisia vanhempaa rakennuskantaa. Myöhemmät korjaus- ja muutostyöt ovat vaikuttaneet rakennuksen alkuperäiseen arkkitehtoniseen arvoon.

Kuva 98.

Yrityksen päiväkot, Kivistöntie 27

Kuvaus

Harjakattoinen, puolitoistakerroksinen lautaverhottu hirsirakennus sijoittuu Vapaudenkadun ja Kivistönkadun kulmatontille. Rakennuksessa toimii päiväkot. Aidattu pihapiiri on säilynyt puutarhamaisena. Pihapiiriin kuuluu päärakennuksen lisäksi talli ja navetta sekä uusi leikkimökki ja lasten leikkikelineitä. Päärakennus edustaa arkkitehtuuriltaan jugendia. Varsinkin rakennuksen jyrkkä aumattu katto muistuttaa jugend-tyylisestä paanukatosta. Pääpiirteiltään rakennuksen tyyliä näkyy jo siirtyminen klassisempaan tyyliin. Rakennuksessa on ominaista laudoituksen värin vaihtelu: valkoinen-keltainen-valkoinen sekä kuusiruutuiset ikkunat ja eteläpäädyssä oleva parveke. Parvekettä kannattelevat pilasterit ja sen päällä on koristeaihe.

Historia

Israel Yritys osti Kivistön tilan muuttaessaan Seinäjoelle v. 1917. Hän liitti Kivistön tilaan muita pienempiä tiloja mm. Antuksen torpan, jonka maille asuin- ja konttorirakennus rakennettiin. Rakennuksen piirustukset oli laatinut kaksi vuotta aiemmin arkkitehti Matti Visanti, jonka suunnittelemat olivat myös myöhemmin valmistuneet talousrakennukset. Teollisuuslaitosten lisäksi Yritys hoiti maa-, metsä- ja karjataloutta. (Mäki 1988, 32-33.)

Israel Yritys omisti Seinäjoen saha Oy:n ja Seinäjoen Kehruu-Kutomon. Sahan toiminta loppui v. 1958 ja kutomon v. 1963. Yrityksen tila siirtyi Seinäjoen kaupungin omistukseen ja tilat saneerattiin päiväkodin käyttöön 1990-luvun puolessa välissä.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Kohteella on maakunnallista rakennustaiteellista ja historiallista merkitystä. (R,H)

Kuva 99.

Rakennus tulee suojella kaavassa (K) ja vain ennallistavat muutokset sallittava (B).

Kauppaneuvos Israel Yrityksen asuinrakennuksena ja konttorina toiminut rakennus ja sen piharakennukset kuuluvat olennaisena osana Seinäjoen historiaan omistajansa teollisen toiminnan kautta, joka on vaikuttanut koko Seinäjoen kehitykseen. Rakennusryhmä on ensimmäinen Matti Visannin Seinäjoelle suunnittelema. Yrityksen pihapiiri on säilyttänyt alkuperäisen ilmeensä ja se elävöittää vehreydellään kaupunkikuvaa. Rakennukset ovat erinomaisessa kunnossa ja niillä on aktiivista käyttöä päiväkodin tiloina.

Rakennus edustaa arkkitehtuuriltaan Seinäjoella harvinaista puisten asuinrakennusten jugend-tyylisuuntaa.

Koulukatu 34

Kuvaus

Koulukadun pohjoispäässä sijaitseva pienkerrostalo kuuluu ajallisesti yhtenevään Koulukadun ja Ammattikoulunkadun kerrostalojen kokonaisuuteen. Aumakattoinen, julkisivuiltaan rapattu pienkerrostalo on pohjakaavaltaan suorakaiteenmuotoinen. Keskellä eteläpäätyä on leveähkö erkkeri, jossa on ikkuna kerrosta kohden. Sisäpihan puolella on sisäänkäynti, jonka yllä tuuletusparveke. Parvekettä ja sen katosta kannattelee punatiilestä muuratut pilarit.

Historia

Pienkerrostalo on valmistunut vuonna 1954.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Koulukatu 34:n 1950-luvun pienkerrostalolla on rakennustaiteellista ja kaupunkikuvallista merkitystä osana Upan alueen 1950-60-luvuilla valmistuneiden asuinkerrostalojen (Koulukatu 27, ja Ammattikoulunkatu 2-6, Vapaudentie 41) kokonaisuutta. (R, M)

Rakennus tulee suojella kaavassa (K) ja säilytettävä ennallaan (A).

Rakennuksessa ovat säilyneet 1950-luvulle ominaiset hienovaraiset detaljit ja se on edustava esimerkki aikakautensa asuinrakentamisesta. Koulukatu 34:n pienkerrostalo toimii itäsuunnassa päätteenä Vapaudentieltä alkavan ja Ammattikoulunkadulla jatkuvat 1950-60-luvun kerrostalojen linjalle. Rakennus toimii muistumana alueen vanhimma asuinrakentamisen kerroksesta ennen modernien kerrostalojen rakentamista.

Kuva 100.

Koulukadun kerrostalot

Kuvaus

Koulukadun, Könninkadun ja Ilmarisenkadun rajaamalle alueelle sijoittuu kuudesta arkkitehtonisesti ja ajallisesti yhtenäisestä kerrostalosta koostuva kokonaisuus. (Koulukatu 29-33, Könninkatu 5, Ilmarisenkatu 6 ja 4).

Kerrostalot ovat loivaharjakattoisia, nelikerroksisia kaksirappuisia asuinrakennuksia, joista jokaiseen liittyy matala siipiosa. Rakennusten itäjulkisivuihin on tehty hissisyöksyt 2000-luvulla. Rakennuksia yhdistää massoittelu, vaaleat julkisivumateriaalit sekä nauhaikkunat ja sisäänvedetyt parvekkeet.

Historia

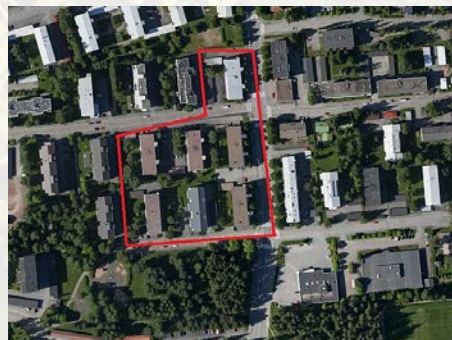
Rakennukset ovat valmistuneet 1962-1967 välisenä aikana arkkitehti Touko Saaren suunnitelmien mukaan.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Kerrostalokokonaisuudella on paikallista rakennushistoriallista ja kaupunkikuvallista merkitystä. (R, M)

Alueen säilymistä suositellaan (ss). Rakennukseen sallitaan vain käytön kannalta tarpeelliset muutokset (C).

Upan kerrostalovaltaiselle asuinalueelle kerrostalorakennuskokonaisuus muodostaa arkkitehtonisesti ja ajallisesti yhtenäisen 1960-luvun kerrostuman. Julkisivuihin ja massoitteeluun vaikuttaneista muutoksista huolimatta rakennusten ajalle tyypilliset ominaispiirteet ovat säilyneet. Autotallisiivet on huomioitava osana kokonaisuutta.

Kuva 101.

Kuva 102.

Ammattikoulunkadun kerrostalot

Kuvaus

Alue sijoittuu Aaltokeskuksen ja ammattikoulun rakennusryhmän eteläpuolelle, Upan kaupunginosan pohjoispäähän.

Ammattikoulunkadun varrella (Ammattikoulunkatu 2-6) on nelikerroksisista harjakattoisista kerrostaloista ja niihin liitetyistä yksikerroksisista pulpettikattoisista autotalli- tai liikerakennuksista muodostuva ajallisesti, rakennustyypeittäin sekä arkkitehtonisesti yhtenevä kokonaisuus.

Rakennukset muodostavat neliönmuotoiset sisäpihat Ammattikoulunkadun, Klemetinkadun ja Koulukadun rajaamalle vihreälle tontille. Kuusi asuinkerrostaloa sijoittuu poikittain Ammattikoulunkatuun nähden ja matalat liike- tai autotallirakennukset niiden väliin kadun suuntaisesti. Kokonaisuuteen liittyy Ammattikoulunkadun päädyssä oleva 1950-luvun loppupuolen kerrostalo, Koulukatu 34.

Rakennuskokonaisuus on rakennettu 1950-luvun puolestavälistä 1960-luvun loppupuolelle ulottuvalla ajanjaksolla. Vanhimmat kerrostalot sijoittuvat alueen laidoille ja uusimmat alueen keskelle. Harjakattoisissa rapatuissa rakennuksissa on nähtävissä rakennustyylin muutos 1950-luvun paikallarakentamisesta 1960-luvun elementtirakentamiseen.

Historia

Vanhimmat rakennukset ovat valmistuneet 1950-1954 välisenä aikana ja alue on täydentynyt seuraavalla vuosikymmenellä kolmella, massoitteillaan samankaltaisilla elementtitaloilla. Niiden itäjulkisivuihin on tehty vuonna 2009 hissisyöksyt.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Ammattikoulunkadun kerrostalokokonaisuudella on paikallista rakennushistoriallista ja kaupunkikuvallista merkitystä.(R, M)

Erityisesti vanhimmat 1950-luvun rakennukset tulee huomioida säilyttävin kaavamääräyksin (AK), mutta koko alue on kaavassa huomioitava (ss) yhtenäisenä kokonaisuutena. Käytön kannalta välttämättömät muutokset sallittava (C).

Kuva 103. Vapaudenkadun puoleinen 1950-luvun kerrostalo kuuluu kokonaisuuteen.

Rakennusten ominaispiirteet yksityiskohtineen ovat säilyneet erityisen hyvin. Niiden julkisivuihin on tehty hissikuilulisäykset, jotka heikentävät hieman rakennusten alkuperäistä arkkitehtuuria. Autotallirakennukset ja liikesiivet ovat olennainen osa kokonaisuutta ja piha-alueen rakennetta.

Rakennusten sijoittelu on ajankohdalle tyypillinen, joka on Upan arkkitehtonisesti kerroksiselle kaupunginosalle harvinainen.

Kuva 104. Vapaudenkadun puoleinen 1950-luvun kerrostalo kuuluu kokonaisuuteen.

Kuva 105. Vapaudenkadun puoleinen 1950-luvun kerrostalo kuuluu kokonaisuuteen.

Upankatu 3, Kotitalousoppilaitos ja Seinäjoen Taidehalli

Kuvaus

Tasakattoinen, pohjakaavaltaan suorakaiteen muotoinen rakennus tummalla tiilellä verhottu rakennus sijaitsee Upankadun varrella. Ikkunat on sijoitettu julkisivussa nauhamaisesti ja niiden tummanruskeat ikkunapuitteet tuskin erottuvat tummasta tiilipinnasta. Yleisvaikutelmaltaan rakennuksen matala ja tumma ilme, joka miltei maastoutuu takana sijaitsevaan mäntymetsään, on aikakaudelleen hyvin tunnusomainen. Tontti rajautuu eteläpuolella linnapuistoon ja itäpuolella omakotirakennukseen.

Rakennuksen ensimmäisessä kerroksessa toimii Koulutuskeskus Sedun Matkailu-, ravitsemis- ja talousalan toimipiste. Kellarikerroksessa toimii Seinäjoen taidehalli. Taidehallissa on vaihtuvien näyttelyjen tiloja, Seinäjoen taiteilijaseuran eteläpohjalaisen taiteen kokoelmanäyttely ja Seinäjoen taidelainaamo.

Historia

Seinäjoen talouskoulun perustamisen takana oli Etelä-Pohjanmaan Naisklubi. Talousopetus oli mahdollista Vaasan läänissä 1960-luvun alkuun mennessä vain Vaasassa. Talouskoulun ensimmäinen kurssi alkoi tammikuussa 1963 Törnävän kartanon päärakennuksessa. Oma toimitila saatiin Uppaan 1980-luvun alussa.

Arviointi ja toimenpide-ehdotukset

Rakennuksella on paikallista historiallista ja kaupunkikuvallista merkitystä. (H, M)

Säilymistä suositellaan (ss) ja käytön kannalta oleelliset muutokset sallittuja (C).

Vuonna 1980 valmistunut oppilaitos edustaa vielä 1970-luvulle tyypillistä laitosrakentamista; matalaa, laatikkomaista vaakalinjaista arkkitehtuuria tummin tiiliverhouksin. Rakennuksella on sivistyshistoriallista merkitystä osana Seinäjoen koulutuspalveluiden historiaa ja kulttuurihistoriallista merkitystä taidehallin toiminnan kautta.

Kuva 106.

Lähteet

Hirvonen, Tuomas. 2015. Seinäjoen ydinkeskustan oleelliset kehitysvaiheet ja sen 1950-70-lukujen rakennusperinnön arvottamisperiaatteita. Tampereen teknillinen yliopisto. Arkkitehtuurin laitos.

Lahti, Tellervo (toim.).2002. Seinäjoen rakennuskulttuuria. Asutus, kulttuurimaisema ja vanha rakennuskanta. Seinäjoen historiallinen yhdistys ry. Seinäjoki.

Rauhala, Jenni. 2011. Seinäjoen keskusta-alueen inventointi. Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo.

Internet-lähteet:

Laki rakennusperinnönsuojelusta 498/2010. Finlex. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20100498>

Valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen inventointi. Museovirasto. Saatavilla:
http://www.rky.fi/read/asp/r_default.aspx

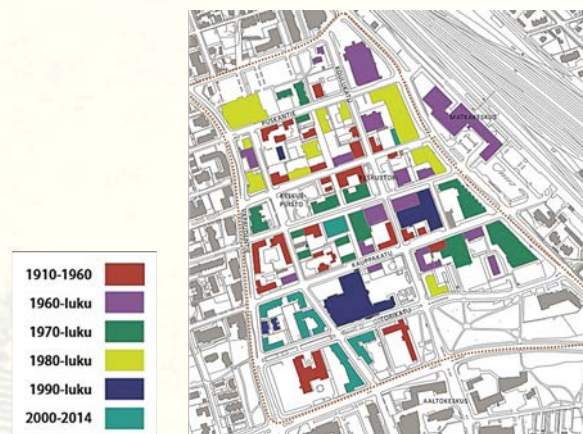
Muut lähteet:

KIOSKI-kulttuuriympäristön tallennustietokanta.

LIITE 1 YDINKESKUSTAN RAKENNUKSET

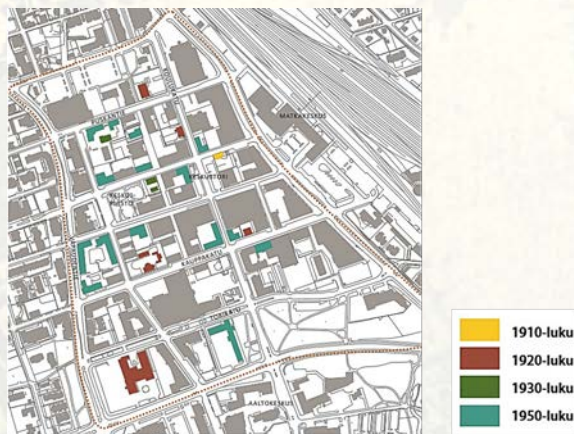
Rakennusten ajankohdat ydinkeskustassa vuosikymmenittäin

KUVA 1. (Hirvonen, 2015, 64)

Ennen 1960-lukua rakennettujen rakennusten osuus ydinkeskustassa.

KUVA 2. (Hirvonen, 2015, 65)

LIITE 2. INVENTOIDUT KOHTEET VUOSIKYMMENITTÄIN

Ennen vuotta 1910 rakennetut kohteet

Kauppakatu 45, Pumppuranta

Pellervonkatu 6, Marttilan vanha puukoulu

Ilmarisenkatu 14, Uppala

Kirkkokatu 20, Kauppa-Larvala (vanhin osa)

Myllymäenrinne 6

Yli-Jouppi: Jouppilan pientilat

Kaasuvarasto; Ratapiha

Vanha veturitalli; Ratapiha

1910-luvulla rakennetut kohteet

Rautatieläisten talo; Ratapiha

Tavaramakasiini (vanhin osa); Ratapiha

Vesitorni; Ratapiha

Kivistöntie 41, Yrityksen päiväkot

Vapaudentie 85, Puskala

1920 – 1930 rakennetut kohteet

Entinen lääninsairaala

Entisen lääninsairaalan talli

Kivirikon talo; Ent. lääninsairaala rakennuskanta (1928-1931)

Kauppakatu 17, Suojeluskuntatalo

Kauppakatu 7, Talvitien talo

Uusi veturitalli (vanhin osa); Ratapiha

Vesitorni

F.W. Rekolan pientalot Marttilassa

Uusi-Jouppila; Jouppilan pientilat

1930-1940-luvulla rakennetut kohteet

Keski-Jouppila; Jouppilan pientilat

Keskuskatu 12, Lakeuden seurahuone

Puskantie 3, Entinen yhteiskoulu

Kirkkokatu 9, Marttilan koulu

Vapaudenkatu 8, Railo

Sahalantie 3, Kaarakan/ Kontusaaren talo

Rakuunakatu 2

Ent. Kulkutautisairaala/synnytyslaitos (ent. lääninsairaalan alue)

Keskuskatu 10, Vaasa Oy

1950-luvulla rakennetut kohteet

Huhtalantie 4-6; Huhtalantien jälleenrakennuskauden talot

Kauppakatu 25, Rantalan lakkitehdas

Vapaudentie 83, Tiklas/Kansalaisopisto

Porvarinkatu-Kalevankatu-Vapaudentie, Seinänsuu/Seinänhovi

Kalevankatu 14, Maakuntatalo

Lakeuden Ristin kirkko; Aalto-keskus

Ammattikoulunkatu 2-4; Ammattikoulunkadun kerrostalot

Koulukatu 34

Kauppakatu 3, Kullervonlinna

Kirkkokatu 7, Lyseo

Myllymäenrinne 7

Kauppakatu 11, Ent. Pohjoismaiden Yhdyspankintalo

Kauppakatu 9

Keskuskatu 15, Ent. Vakuutusyhtiö Salaman talo

Vapaudentie 41; Ammattikoulunkadun kerrostalot

Puistopolku 12

Puskantie 16-18, Anvia

Puskantie 38 Ent. hoitajien asuntola Tornitalo; Ent. lääninsairaalan rakennuskanta

1960-luvulla rakennetut kohteet

Kaupungintalo; Aalto-keskus

Valtion virastotalo; Aalto-keskus

Alasenkatu 4, uimahalli

Kaartotie 65, Paloasema

Kalevankatu 5, Tori-talo

Kalevankatu 7, ent. KOP:n toimitalo

Kauppakatu 12, Mandinkulma

Kauppakatu 13, Vapaaseurakunnan kirkko

Kauppakatu 18

Kauppakatu 19

Kirkkokatu 10, ammattikoulu

Kirkkokatu 16, Seinäjoen lukio

Koulukadun kerrostalot

Koulukatu 41, kauppaoppilaitos

Matkakeskus; Ratapiha

Puskantie 31, Ent. sairaalan lääkäreiden talo

1970-1980-luvuilla rakennetut kohteet

Jouppilantie 23/ Rauhaniitydistys ry

Upankatu 3/Kotitalousoppilaitos ja taidehalli

Keskuskatu 9, Osuuspankki

Kalevankatu 17, Kelan talo

Kaupunginteatteri; Aalto-keskus

1990-luvun jälkeen rakennetut kohteet

Apila-kirjasto